

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Právo na vzdělání

bakalářská práce

Autor práce: Iva Nesvačilová
Studijní program: Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Vedoucí práce: JUDr. Vladimíra Hájková

Datum odevzdání práce: 2. 5. 2013

Abstrakt

Tato práce se zabývá právem na vzdělání, jeho historickým pojetím až po současnou navrhovanou reformu terciárního vzdělávání. Hlavním cílem této práce je zmapovat názory odborné veřejnosti a studentů na právo na vzdělání a školskou reformu. Dále jsem se v této práci zaměřila na míru informovanosti týkající se poplatků, které jsou zavedeny na vysokých školách v Českých Budějovicích.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Na část teoretickou a praktickou. V teoretické části práce jsou nejprve definovány základní pojmy, které se vzděláním souvisí. Práce se nadále zabývá vývojem školství od zavedení povinné školní docházky, kterou zavedla habsburská panovnice Marie Terezie v roce 1774, až po současný systém vzdělávání v České republice. Zde jsou informace o vzdělávacím systému v oblasti předškolního, základního, středního, vyššího odborného a terciárního vzdělávání. Součástí je i současná reforma terciárního vzdělávání, kde je zahrnut i Projekt reformy terciárního vzdělávání. Hlavním cílem tohoto projektu je navrhnout optimální systém řízení a financování terciárního vzdělávání. Nezbytnou součástí této práce je legislativní zakotvení práva na vzdělání. Závěr teoretické části je zaměřen na aktuální stav reformy a její neustálé proměny. Poslední aktualizované informace týkající se této problematiky jsou ze začátku měsíce dubna tohoto roku.

Praktická část práce popisuje stanovení cíle, hypotézy, vlastní výzkum a vyhodnocená data. Na počátku práce byl stanoven jeden hlavní cíl a čtyři hypotézy. K dosažení cíle a ověření platnosti hypotéz byl zvolen kvantitativní výzkum. Metoda byla zvolena dotazování a technika dotazník. V úvodní části dotazníku byli respondenti seznámeni s mou osobou a účelem této bakalářské práce. Respondenti byli upozorněni, že dotazník je zcela anonymní a dobrovolný. Dotazník tvořil celkem 18 uzavřených otázek. Uzavřené otázky byly především dichotomické, trichotomické a polytomické. Dichotomické a trichotomické otázky obsahují pouze odpověď ano/ne a ano/ne/nevím. Dichotomických otázek bylo použito v dotazníku 11 a trichotomické pouze 2. Polytomických otázek bylo v dotazníku zahrnuto 5. Nejprve byla provedena pilotáž, která slouží k ujasnění srozumitelnosti a jednoznačnosti otázek v dotazníku. Pilotáž byla

provedena na malém vzorku respondentů. Poté vyšly najevo nejasnosti ohledně dvou otázek. Dotazník byl následně upraven. Šetření bylo uskutečněno přímou a nepřímou formou kontaktování. Základní soubor tvořily dvě skupiny respondentů. Ve výzkumném šetření byli osloveni studenti vysokých škol a pedagogičtí pracovníci. Celkem bylo vyplněno 401 dotazníku. Data byla zpracována v programu Microsoft Word a Microsoft Excel. Poté byla zvolena statistická metoda pro testování hypotéz. Statistická hypotéza se neověřuje přímo, vždy však proti jinému tvrzení, nejčastěji proti tzv. nulové hypotéze. U každé dotazníkové otázky byla vytvořena kontingenční tabulka. Kontingenční tabulka slouží k popisu rozdělení četností. Dále byl zvolen test dobré shody χ^2 – kvadrát. U tohoto druhu testu se zjišťuje, zda četnosti, které byly během šetření zjištěny, se liší od teoretických četností. Výsledky jsou uspořádány do tabulek a grafů v procentuálním zastoupení.

Výsledky výzkumného šetření po výpočtu testu dobré shody χ^2 – kvadrát ukázaly, že dle názorů studentů a odborné veřejnosti reforma terciárního vzdělávání ovlivní právo na vzdělání. Školné a zápisné také ovlivní právo na vzdělání, zejména snížením počtu studentů na vysokých školách. To se především dotkne studentů ze sociálně slabších vrstev. Výsledky dále ukázaly, že z celkového počtu studujících, kteří byli osloveni, prodlužuje studium na vysoké škole 13 % studentů.

Tato bakalářská práce může sloužit jako studijní a informační materiál pro studenty k ujasnění si informací týkajících se školského systému v České Republice. Reforma vysokého školství není v této době prozatím dokončena.

Tato reforma by do budoucna mohla zapříčinit, že studenti budou více důslední při výběru své budoucí vysoké školy díky tomu, že by mohlo být studium v budoucnu zpoplatněno. Reforma by mohla ovlivnit budoucí studenty v tom, zda si vůbec podají přihlášku na vysokou školu z důvodu zavedení zápisného.

Abstract

The thesis deals with the right to education, its historical conception up to the current suggested reform of the tertiary education. The main aim of the thesis is to map attitudes of specialists and students to education and the educational reform. In the thesis I applied my mind to the rate of awareness of fees at universities in the Ceske Budejovice region.

The bachelor thesis is divided in two parts. The one is theoretical and the second is practical. The basic terms which are connected with education are defined in the theoretical part. The thesis concerns with the development of education from the first compulsory education, which was implemented by a Habsburk monarch Marie Terezie in 1774, up to a current educational system in the Czech republic. The information about an educational system in the field of preschool education, elementary education, secondary education, higher technical education and tertiary education are described here. The current reform of tertiary education where the Project of tertiary education reform is involved is also the part. The main target of the project is to propose an ideal system of the tertiary education management and financing. The legislative confirmation of a right to education is the essential part of the thesis. In the end of the work I focus on the current state of the reform and its continuous changes. The last updated information concerned with the problem are from the month of April, this year.

The practical part of the work describes the specification of a target, hypothesis, a personal research and a data evaluation. At the beginning of the thesis there was defined the main target and four hypotheses. A quantitative research was used to achieve the target and verify hypotheses. The chosen method was questioning and a technique was a questionnaire. In the introductory part respondents were acquainted with my person, basic information and with the target of my bachelor's thesis. Respondents were pointed out that the questionnaire is completely anonymous and voluntary. The questionnaire comprised in all 18 closed questions. The closed questions were mainly dichotomic, trichotomic and polytomic. The dichotomic and trichotomic questions contain only an answer yes/ no and yes/no/I don't know. In the questionnairre

there were used 11 dichotomic questions and only 2 trichotomic. The questionnaire comprised 5 polytomic questions. At first there was made a pilotage which provides a clarification of understanding and unambiguity of questions in the questionnaire. It was made in a small number of respondents. In the pilotage there was found misunderstanding in 2 questions. The questionnaire was rearranged after that. The research was realized by a direct and an indirect form of contact. The basic file comprised two groups of respondents. In the research only university students and teachers were addressed. Altogether 401 questionnaires were filled in. The data were processed in a program Microsoft Word and Microsoft Excel. After that a statistical method for hypotheses testing was chosen.

A statistical hypothesis is not verified directly, always against a different statement, mostly against the so called “zero hypothesis”. A quota chart was made to all 18 questions. Quota charts provide a description of frequency dividing. A test of a good concordance χ^2 - kvadrát was chosen. In such a test it is inquired if the frequencies which were found during the survey are different from the theoretical ones. The results are arranged in charts and graphs in a percentage representation. Results of a research after a good concordance calculation χ^2 - kvadrát showed that according to students` and specialists` opinions a reform of a tertiary education will influence the right to education. A school fee and an enrolment fee will also influence the right to education mainly by a reduction of university students. It will hurt mainly students from poor families. Results also showed that from the whole number of students which were asked 13% of them prolong their studies.

The bachelor`s thesis can be used as a study or information material for students to clarify information connected with the school system in the Czech republic. A reform of an university education system is not finished in this time.

The reform might cause that students will be more conscientious in their choice of their future university because the study might be paid. The reform could influence future students in applying admission to university because of an enrolment fee implementation.

Klíčová slova

- Školská reforma
- Právo na vzdělání
- Školné
- Zápisné
- Sociálně slabší vrstvy
- Bezplatné studium

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2013

.....

Iva Nesvačilová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce JUDr. Vladimíře Hájkové za odborné vedení, vstřícnost a poskytnutí cenných a užitečných rad při zpracování mé práce. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Magdaléně Růtové za cenné připomínky při statistickém vyhodnocení.

Obsah

ÚVOD	11
1 SOUČASNÝ STAV	12
1.1 Pojem vzdělání.....	12
1.2 Povinná školní docházka	13
1.2.1 Vývoj v 19. Století.....	14
1.2.2 Školství od roku 1918.....	14
1.3 Školský systém v České republice.....	16
1.3.1 Preprimární vzdělávání.....	17
1.3.2 Základní vzdělávání (Preprimární a nižší sekundární vzdělávání).....	18
1.3.3 Vyšší sekundární vzdělávání	18
1.3.4 Postsekundární neterciární vzdělávání	19
1.3.5 Terciární vzdělávání	19
1.3.6 Poplatky na Vysoké škole	20
1.4 Mezinárodní právo	22
1.4.1 Vnitrostátní právo	24
1.5 Projekt Reforma terciárního vzdělávání	25
1.5.1 Reforma ministra Jana Dobeše	26
1.5.2 Obsah návrhu.....	26
1.6 Rok 2012.....	28
1.7 Rok 2013.....	29
2 Cíl práce a hypotézy	32
2.1 Cíl práce.....	32
2.2 Hypotézy	32
2.2.1 Operacionalizace pojmů	32
3 Metodika výzkumu	34
3.1 Použité metody a techniky výzkumu	34
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	35
4 Výsledky	37

4.1 Seznam grafů a tabulek s výsledky	37
4.2 Statistické ověřování hypotéz	55
4.2.1 Test dobré shody Chi – Kvadrát	55
5 Diskuze	60
6 Závěr	66
7 Seznam použitých zdrojů	68
8 Přílohy	73

ÚVOD

Právo na vzdělání je základním právem, které je obsaženo v několika závazných dokumentech. Například v Listině základních práv a svobod, která je součástí Ústavy České republiky, v níž je právo na vzdělání zakotveno v čl. 33, kde se hovoří o povinné školní docházce či bezplatném vzdělání. Dále o povinné školní docházce a bezplatném vzdělání hovoří Úmluva o právech dítěte v čl. 28. V těchto klíčových dokumentech je hlavně kladen důraz na stejný přístup ke vzdělání.

Práci na téma „Právo na vzdělání“ jsem si vybrala nejen z důvodu, že je tato problematika nyní aktuální, ale především proto, že se mne jakožto studenta také týká. Probíhající reforma vysokého školství je zaměřena na změny ve struktuře a cílech vzdělávání. Projekt Reforma terciárního vzdělávání, která byla spuštěna v roce 2009, se zabývá především navržením optimálního systému řízení a financování terciárního vzdělávání v České republice.

Tato práce je zaměřena na vývoj této reformy a její neustálé změny či dodatky. Hlavním cílem práce je zmapovat názory odborné veřejnosti a studentů na právo na vzdělání a školskou reformu. Zpracování tématu „právo na vzdělání“ vidím jako přínosné. Tato práce může pomoci zejména studentům lépe se orientovat vzhledem ke změnám, které neustále probíhají v systému školství.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Pojem vzdělání

Vzdělání si můžeme vysvětlit mnoha definicemi, které jsou různě široké. Stává se, že vzdělání je chybně nahrazováno pojmem vzdělávání. Pojem vzdělání můžeme chápat jako celek vědomostí, norem, hodnot, tradic, praxe a postojů člověka, poznaných prostřednictvím celoživotního vzdělávání. Dosažení vzdělání je cílem vzdělávání. Vzdělání působí na osobnost jedince. Během vzdělávacího procesu se člověk mění ve svých myšlenkách a postojích. Vzdělání je možno také chápat jako výsledek socializačního procesu. Tento proces trvá celý život, během něhož si lidé předávají své dovednosti, vědomosti a znalosti a podílejí se o ně. Tím u jedince dochází k socializaci do společnosti. Vzdělání se tak stává prostředkem pro začlenění člověka do kultury společnosti a pro participaci na jejím vývoji. Vzdělání si jedinec osvojuje především ve škole, ale i mimo ni, třeba v zájmových kroužcích či se svou rodinou. (37)

S pojmem vzdělání dále souvisejí pojmy vzdělanost a vzdělavatelnost. Vzdělanost nám poukazuje na míru vzdělanosti dané populace. Vzdělanost můžeme měřit kvalitou vzdělání, prostřednictvím školní výuky. Vzdělavatelnost můžeme charakterizovat jako potenciální schopnost člověka vzdělávat se a dosáhnout tak vysoké vědomostní úrovně. Vzdělavatelnost je ovlivňována mnoha faktory, které na ni mají vliv. Kupříkladu biologické, psychologické a pedagogické. (40)

„Vzdělání funguje jako povzbuzující a uklidňující prostředek současně, mobilizuje lidi a zároveň neustálými sliby lepších časů odvrací od toho, aby se mobilizovali. Vzdělání se vůbec nesmí zdařit, protože by bylo zřejmé, jak je omezené“. (22, s. 37)

1.2 Povinná školní docházka

Školní docházka nebyla zpočátku pro děti povinná. Úroveň výuky na vesnicích byla nízká a rozsah učiva byl nedostačující. Za vlády Marie Terezie v roce 1774 došlo k podstatným změnám. Marie Terezie vydala všeobecný školní řád a tím byla zavedena povinná školní docházka. V této době zde byly tři typy škol tzv.: triviální, hlavní a normální. Pro děti ze slabších sociálních vrstev, byly vytvořeny tzv. triviální školy, kde se učilo minimum. Děti se zde učily jen číst, psát a počítat. Hlavním vyučovacím předmětem bylo náboženství. Děti byly vyučovány v jazyku mateřském. Pokud to situace dovolila, byly zřízeny školy zvlášť pro chlapce a zvlášť pro dívky. (39) Triviální škola byla jedinou možností ke vzdělání pro dívky, které nebyly z vyšších vrstev nebo si jejich rodiče nemohli dovolit soukromého učitele. (23) Na triviálních školách učili převážně vysloužilí vojáci či lidé bez práce, převážně řemeslníci a muzikanti. Ti, ale také ovládali pouze trivium (číst, psát a počítat). Hlavní pomůcka, která jim měla usnadnit výuku, byla tzv. methodní kniha, která obsahovala pravidla výuky. Na jaře, létě a na podzim pomáhaly děti svým rodičům na statku či poli a z tohoto důvodu chodily do školy velmi zřídka. Do školy chodily pravidelněji v zimním období, kdy nemusely pomáhat rodičům. Učebnice si mohly dovolit pouze bohatší děti, proto se pracovalo s břídicovými tabulkami. Žáci se látku učili nazpaměť, aniž by jí porozuměli. Mnohdy se stávalo, že student, který tuto triviální školu dostudoval, byl pologramotný. Školy hlavní se budovaly ve městech. V těchto školách se již neučilo jen základní trivium, ale vyučovala se zde i latina, zeměpis či přírodověda. Školy normální byly zřízeny pouze v zemských městech. Na tomto typu škol byla hlavním jazykem němčina. Vyučovaných předmětů bylo daleko více a kladl se větší důraz na vzdělání. (35)

Po Marii Terezii nastoupil na trůn její syn Josef II., který v reformě školství pokračoval. Nařídil, že na každých 100 dětí musí být zřízena jedna škola. Významným rokem byl rok 1780, kdy nařídil povinnou školní docházku i pro dívky. Aby bylo vše dodržováno, dělaly se tzv. soupisy dětí školou povinných. Pokud žák nepřišel do školy, hrozila rodičům peněžitá pokuta. Josef II. dále pokračoval v reformě vyššího školství. Začala vznikat gymnázia a odborné školy. (35)

1.2.1 Vývoj v 19. Století

V roce 1805 vyšel v platnost nový zákon o obecném školství, který byl veden heslem „Rakousko nepotřebuje lidí vzdělaných, nýbrž dobrých poddaných“. Pro potrestání žáků sloužily pomůcky, jako rákoska, metla či lískovka. Dalším významným rokem byl rok 1869, kdy byl vydán nový Říšský zákon, jímž byla stanovena povinná osmiletá školní docházka a rozšiřuje obsah vzdělání o další předměty jako: chemie, zpěv, dějepis, fyzika a další. (44)

Dále v tomto období vznikly školy obecné a školy měšťanské. Později také gymnázia, reálka, reálná gymnázia a reformní reálná gymnázia. Školy obecné měly stanovený hlavní cíl, vzbudit u dětí mravnost a zbožnost a nadále u nich rozvíjet vzdělání. Kdežto školy měšťanské byly více zaměřené na odborné předměty a zaručovaly tak dětem vyšší vzdělání než školy obecné. Žáci ze středních a vyšších vrstev navštěvovali střední školy. Děti, které absolvovaly střední školu, měly dispozice pro studium na vysoké škole. V 19. století byla založena první dívčí střední škola, která byla výsledkem emancipace rovnoprávnosti ve vzdělávání. Bylo založeno dívčí gymnázium v Rakousku. Později bylo dívkám povoleno studium na vysokých školách. (35)

1.2.2 Školství od roku 1918

28. říjen 1918 se stal významným dnem, kdy došlo k vyhlášení samostatného československého státu. Vyhlášení mělo významný vliv na život obyvatel. V roce 1920 vešel v platnost zákon týkající se menšinových škol, podle něhož bylo zaručeno zřízení škol národnostních menšin v místech, kde převažovalo obyvatelstvo jiné národnosti. V každé obci, kde se nacházelo více než 40 dětí odlišné národnosti, měla být tato škola vybudována. Tímto zákonem bylo zajištěno prosazení práv českého obyvatelstva v místech výskytu německé menšiny, tedy v oblastech, kde nebyly dosud školy zřízeny, a české obyvatelstvo bylo germanizováno. Další změny proběhly rokem 1922 vydáním

tzv. Malého školského zákona (zákon č. 226/1922 Sb.). Tento zákon stanovil osmiletou školní docházku po celém území ČSR¹. Tento zákon povinně zavedl dva předměty - občanskou nauku a ruční práce. Klíčovým cílem zákona bylo snížení počtu žáků na jednoho učitele z 80 na 60 žáků. V této době byly zřízeny školy mateřské a byl zaznamenán zvyšující se počet vysokých škol. (13)

V roce 1948 vyšel v platnost nový zákon, který osmiletou školní docházku zrušil a nastavil povinnou školní docházku na devět let. KSČ² tímto požadovala novou strukturu školství. Z ekonomického hlediska to bylo velice obtížné, neboť devítiletá školní docházka narušovala národohospodářskou situaci. Z tohoto důvodu se opět změnila devítiletá školní docházka na osmiletou v roce 1953. Poté co se národohospodářská situace zlepšila, došlo ke změně. Z osmileté školní docházky se opět stala devítiletá. Zároveň byly vybudovány základní devítileté školy, na které navazovaly střední všeobecné vzdělávací školy. Poslední předlistopadové změny týkající se délky povinné školní docházky, vycházely z materiálu Ústředního výboru Komunistické strany Československa. Povinná školní docházka se prodlužuje na deset let. Poslední změna školského systému přišla s listopadem roku 1989. Povinná školní docházka se zkrátila na devět let. Devátá třída, ovšem nebyla povinná. Žáci, tak mohli na střední školy odcházet již z osmých tříd. (38)

Po roce 1989 školství zaznamenalo řadu změn v oblasti financování a řízení. Uvolnil se centralizovaný systém ve prospěch krajů a obcí. Školy získaly samostatnost v otázkách personálních a organizačních. Postupem času se vybuďovalo mnohem více škol odborných, začaly se zřizovat školy soukromé a byla posílena autonomie školy. (35)

---

¹ Československá republika

² Komunistická strana Československa

1.3 Školský systém v České republice

Vzdělávací školský systém neustále podléhá změnám a postupně vytváří i legislativní zakotvení. Důležité změny přišly poté, co vyšel v platnost nový školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání. Zákon upravuje práva a povinnosti studentů a škol. Školský systém tvoří školy a školská zařízení. Zákon rozlišuje školy: mateřské, základní, střední (gymnázium, střední odborné učiliště a střední odborná škola), konzervatoře, základní umělecké školy, jazykové školy a vyšší odborné školy. Vysoké školy ovšem nespádají pod zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání. Řídí se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání – ISCED umožňuje porovnání vzdělávacích systémů jednolitéch zemí. Tato klasifikace byla přijata v roce 1977 organizací UNESCO. České školství je jako celek shodné se školským systémem v jiných zemích. Jsou však dílčí, ale významné odlišnosti mezi českým školstvím a školstvím v jiných zemí. (36)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání byl novelizován v roce 2009 a 2011. (45)

Tabulka 1.3 - Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED

Stupeň ISCED	Název a odpovídající úroveň v českém školském systému
ISCED 0	Předškolní (preprimární) stupeň školství - Pre-primary education mateřská škola, přípravný stupeň speciální základní školy, přípravné ročníky základní školy
ISCED 1	Primární školství - Primary education 1. až 5. ročník základní školy, 1. a 2. stupeň praktické základní (zvláštní) školy, speciální základní škola
ISCED 2	Nižší sekundární/ střední školství - Lower secondary education veškeré druhy vzdělávání po 5. ročníku základní školy před střední školou (tj. 6až 9. ročník základní školy, nižší stupeň šestiletých a osmiletých gymnázií), 3. stupeň školy, praktické základní školy, kurzy k doplnění základního vzdělání
ISCED 3	Vyšší sekundární/ střední školství - Upper secondary education veškeré střední školy, (tj. vyšší stupeň gymnázia, střední odborné školy, 2- až 4 letá střední odborná učiliště), rekvalifikační kurzy ukončené závěrečnou zkouškou.
ISCED 4	Nevysokoškolské terciární školství - Non-university tertiary education školy zajišťují postsekundární vzdělávání, tj. následující po vyšším sekundárním vzdělávání, avšak nevedoucí ke získání vysokoškolské kvalifikace (pomaturitní studium na jazykových školách, vyšší odborné školy, poslední dva ročníky konzervatoře, akreditované kurzy aj.)
ISCED 5	Vysokoškolské terciární školství - Higher/ university education vysoká škola v našem smyslu (tj. 3až 6 leté diplomové studium, bakalářské i magisterské)
ISCED 6	Doktorské studium - Post-graduate/ doctoral studies (jednotlivé země mají různé typy vztahů a přechodů mezi ISCED 5 a ISCED 6)

Zdroj: Švarcová, 2005

1.3.1 Preprimární vzdělávání

Preprimární vzdělání je poskytnuto dětem ve věkové hranici od 3 do 6 let. Mateřskou školu mohou navštěvovat i děti, které jsou starší 6 let a mají odklad školní docházky. Mohou být přijaty výjimečně i děti mladších 3 let. Docházka je zde nepovinná. Dětem mladších 3 let jsou poskytnuty jesle, ty se nezařazují mezi školské soustavy. Preprimární vzdělávání je důležité pro rozvoj dítěte. Dítě si zde osvojí

základní pravidla chování, vytváří si zde přátelské okolí a navazuje první kontakty s okolím. Začíná se zde vyvíjet i rozumová a citová stránka dítěte. Mateřská škola napomáhá dítěti před dalším stupněm vzdělávání. (26)

1.3.2 Základní vzdělávání (Preprimární a nižší sekundární vzdělávání)

Žáci mají již povinnou školní docházku. Navazují zde plynule na předškolní vzdělávání. Začínají si zde osvojovat pravidla ve společnosti a škola jim poskytne všeobecný přehled znalostí. Děti ve věku od 6 do 15 let mají povinnou školní docházku, která je uzákoněna od roku 1996/1997. Základní škola se skládá ze dvou stupňů. Na prvním stupni děti chodí od 1. do 5. ročníku, na stupni druhém chodí od 6. do 9. ročníku. Pokud žáci chtějí a splní podmínky školy, mohou po ukončení 6. či 8. ročníku pokračovat ve studiu na víceleté gymnázium. Žáci získají vysvědčení jakožto doklad o úspěšném dokončení základního vzdělávání. (26)

1.3.3 Vyšší sekundární vzdělávání

Vyšší sekundární vzdělávání můžeme rozdělit na vzdělávání na středních školách a vzdělávání na konzervatořích. Vzdělávání na středních školách dále rozdělujeme do dvou skupin. Jedné skupině je poskytnuto všeobecné vzdělávání a skupině druhé je poskytnuto vzdělávání odborné či jiným názvem profesní. Střední školy jsou převážně pro žáky ve věkové skupině 15. až 18. let. Na konci střední školy mohou žáci získat střední vzdělání s maturitní zkouškou nebo střední vzdělání s výučním listem. Vzdělávání na konzervatořích je zaměřeno na umělecké vzdělávání. Snaží se připravit žáky na náročné výkony v oblasti hudby, tance a dramatického umění. Žáci si zde mohou vybrat obor na 6. či 8. let. Absolventi této školy mají především vyšší odborné vzdělání, ale mohou si i vybrat složení maturitní zkoušky. (26)

1.3.4 Postsekundární neterciární vzdělávání

Je určené pro absolventy středních škol, které si chtějí doplnit vzdělávání. Hlavní zaměření je zde na pomaturitní kurzy, kurzy cizího jazyka či rekvalifikační kurzy. (26)

1.3.5 Terciární vzdělávání

Pod pojmem terciární vzdělávání se ukrývají vysoké školy. Poměrně novým prvkem tohoto vzdělávání jsou dnes známé vyšší odborné školy.

Vyšší odborné školy byly zavedeny v roce 1992/93, a již od roku 1995 jsou ve vzdělávacím systému. Představují mezistupeň středního a vysokoškolského vzdělání. Tyto školy se řídí zákonem (č. 561/2004 Sb.) a vyhláškou o vyšším odborném vzdělávání (č. 10/2005 Sb.) Absolventi vyššího odborného vzdělání získají titul Dis. Vyšší odborné školy mohou po studentech vybírat školné. (26)

Vysoké školy se řídí zákonem č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů. Dále činnost upravují vnitřní předpisy. Vysoké školy se rozdělují na dva základní typy – první typ poskytuje všechny tři programy bakalářský, magisterský a doktorský, druhý typ poskytuje z velké části programy bakalářské, magisterské, ale doktorské již nenabízí. (26)

„Vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti tím, že:

- a) uchovávají a rozhojňují dosažené poznání a podle svého typu a zaměření pěstují činnost vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost,
- b) umožňují v souladu s demokratickými principy přístup k vysokoškolskému vzdělání, získání odpovídající profesní kvalifikace a přípravu pro výzkumnou práci a další náročné odborné činnosti,

- c) poskytují další formy vzdělávání a umožňují získávat, rozšiřovat, prohlubovat nebo obnovovat znalosti z různých oblastí poznání a kultury a podílejí se tak na celoživotním vzdělávání,
- d) hrají aktivní roli ve veřejné diskusi o společenských a etických otázkách, při pěstování kulturní rozmanitosti a vzájemného porozumění, při utváření občanské společnosti a přípravě mladých lidí pro život v ní,
- e) přispívají k rozvoji na národní a regionální úrovni a spolupracují s různými stupni státní správy a samosprávy, s podnikovou a kulturní sférou,
- f) rozvíjejí mezinárodní a zvláště evropskou spolupráci jako podstatný rozměr svých činností, podporují společné projekty s obdobnými institucemi v zahraničí, vzájemné uznávání studia a diplomů, výměnu akademických pracovníků a studentů.“ (29)

1.3.6 Poplatky na Vysoké škole

Dle čl. 33 Listiny základních práv a svobod má právo na bezplatné vzdělání každý občan. To je uskutečněno prostřednictvím veřejných vysokých škol, ale zákon o vysokých školách dovoluje veřejným vysokým školám zavést poplatky pro studenty za studium. Poplatky pro studenty stanovuje zákon č. 111/1998 Sb., vysokých školách ve znění pozdějších předpisů. (9)

Dle vysokoškolského zákona je vzdělávání na veřejných vysokých školách bezplatné s výjimkou poplatků za úkony, které se týkají: přijímacího řízení, prodlužování studia nad stanovenou dobu, za studium dalšího programu a za studium v cizím jazyce. „Základem pro stanovení poplatků je 5 % z průměrné částky připadající na jednoho studenta z celkových neinvestičních výdajů poskytnutých ministerstvem ze státního rozpočtu veřejným vysokým školám v kalendářním roce. Veřejná vysoká škola může stanovit poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením, který činí nejvýše 20 %

základu“. Pokud student studuje déle než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok, uděluje se poplatek za každých dalších započtených šest měsíců nejméně ve výši jedenapůlnásobku základu. (26)

„Pokud absolvent bakalářského nebo magisterského studijního programu chce studovat v dalším bakalářském nebo magisterském programu, stanoví mu škola poplatek, který činí za jeden rok nejvýše základ (to neplatí, jde-li o souběh řádných studijních programů)“. Pokud chce student studovat v cizím jazyce, stavuje se poplatek bez ohledu na základ. Soukromé vysoké školy si poplatky určí vnitřním předpisem. Výše školného, kterou soukromá vysoká škola požaduje, není zákonem vymezena. Poplatky spojené se studiem může rektor prominout, snížit či odložit jejich splatnost vzhledem k sociální situaci studenta. (26)

1.4 Mezinárodní právo

Vzdělání je lidské právo, které by mělo být přístupné všem, bez jakékoli diskriminace. Žádnému dítěti nesmí být odepřena možnost chodit do školy. Všechny děti by měly mít příležitost k dostatečnému rozvoji svého vzdělání. Vzdělávací systém musí být rovný, aby i děti ze znevýhodněného prostředí mohly dostat svého práva na vzdělání. (11)

Mezinárodní právní systém, který se týká práva na vzdělání, se opírá o fakt, že právo na vzdělání představuje základní právo a může ovlivnit práva ostatní.

Základní legislativu mezinárodních práv vytváří Organizace spojených národů (OSN). Právo na vzdělání je zahrnuto ve Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948. Právo na vzdělání nalezneme ve 3 odstavcích článku 26. (37)

- „Každý má právo na vzdělání. Vzdělání necht' je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Základní vzdělání je povinné. Technické a odborné vzdělání budiž všeobecně přístupné a rovněž vyšší vzdělání má být stejně přístupné všem podle schopností.
- Vzdělání má směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti a k posílení úcty k lidským právům a základním svobodám. Má napomáhat k vzájemnému porozumění, snášenlivosti a přátelství mezi všemi národy a všemi skupinami rasovými i náboženskými, jakož i k rozvoji činnosti Spojených národů pro zachování míru.
- Rodiče mají přednostní právo volit druh vzdělání pro své děti “. (17)

Dále je zde nutné, v souvislosti s právem na vzdělání, zdůraznit dokument Úmluva o právech dítěte, ze dne 20. 11. 1989. V této úmluvě je právo na vzdělání popsáno ve 3 odstavcích článku 28. (37)

- „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva a na základě rovných možností zejména: a) zavádějí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání,

b) podněcují rozvoj různých forem středního vzdělání zahrnujícího všeobecné a odborné vzdělání, činí je přijatelné a dostupné pro každé dítě a přijímají jiná odpovídající opatření, jako je zavádění bezplatného vzdělání a v případě potřeby, poskytování finanční podpory, c) všemi vhodnými prostředky zpřístupňují vysokoškolské vzdělání pro všechny podle schopností, d) zpřístupňují všem dětem informace a poradenskou službu v oblasti vzdělání a odborné přípravy k povolání, e) přijímají opatření k podpoře pravidelné školní docházky a ke snížení počtu těch, kteří školu nedokončí.

- Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna opatření nezbytná k tomu, aby kázeň ve školách byla zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte a v souladu s touto úmluvou.
- Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, rozvíjejí a podporují mezinárodní spolupráci ve věcech týkajících se vzdělání, zejména s cílem přispět k odstranění nevědomosti a negramotnosti ve světě s cílem usnadnit přístup k vědeckotechnickým poznatkům a moderním metodám výuky. V souvislosti s tím bude brán zvláštní ohled na rozvojové země“. (16)

Dalším významným dokumentem, zabývající se právem na vzdělání, je Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1966, který popisuje právo na vzdělání v čl. 13 ve čtyřech odstavcích.

- Článek 13, odstavce 1 deklaruje pro všechny děti bez rozdílu právo na vzdělání. Vzdělání musí směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti, posílení úcty k lidským právům a základním svobodám.
- Článek 13, odst. 2. stanovuje, že vzdělání bude povinné a svobodně přístupné pro všechny. Středoškolské vzdělání bude umožněno a zpřístupněno pro všechny s vhodnými prostředky, zejména postupným zaváděním bezplatného vzdělávání. Vyšší vzdělání bude též přístupné pro všechny, Zejda postupným zaváděním bezplatného vzdělání. Vzdělání osob, které nedokončily základní vzdělání, bude povzbuzováno či zintenzivněno. Důraz kladen na rozvoj školského systému.

- Článek 13, odst. 3. stanovuje svobodu rodičů určit pro jejich děti jiné školy než ty, které byly zřízeny veřejnými orgány a zajišťovat náboženskou a morální výchovu jejich dětí.
- Článek 13, odst. 4. deklaruje, že žádný z těchto článků nemá být vykládán jako vměšování se do svobody jednotlivců. Vždy však musí být zachovány podmínky z odst. 1 tohoto článku. (15)

1.4.1 Vnitrostátní právo

Vzdělání znamená klíčovou roli k hospodářskému rozvoji a zároveň rozvíjí mnoho dalších lidských práv. Zároveň deklaruje dané společnosti prostředky, díky nimž si lidé dostatečně uvědomují svá práva a povinnosti. Vzdelání je základní nástroj k dosažení cílů a s tím spojenou rovnost a mír. (12)

Ve vnitrostátním právním systému je právo na vzdělání zakotveno v Listině základních práv a svobod (zák. č. 2/1993 Sb.), která je součástí ústavního pořádku České republiky. Listina základních práv a svobod je základním dokumentem v právním řádu České republiky, který se zabývá dodržováním lidských práv. Právu na vzdělání se zde věnuje čl. 33. (37)

- „Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.
- Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.
- Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.
- Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu“. (31)

1.5 Projekt Reforma terciárního vzdělávání

„Tento projekt je spuštěn od ledna 2009. Cílem projektu je navržení optimálního systému řízení a financování (a jejich vzájemné provázanosti) terciárního vzdělávání v České republice s ohledem na celosvětové trendy, doporučení OECD pro oblast terciárního vzdělávání a požadavky společnosti, ekonomiky a trhu práce. V rámci projektu budou realizována potřebná šetření aktérů, uchazečů, studentů a absolventů. Získaná data umožní provést analýzy, na jejichž základě budou nastaveny parametry financování terciárního vzdělávání a systému finanční pomoci studentům. Hlavními cíli projektu je předložit návrhy dvou věcných záměrů zákonů (věcného záměru zákona o terciárním vzdělávání a věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům), v návaznosti na schválení věcných záměrů zákonů předložit návrhy vlastních zákonů v paragrafovém znění a v návaznosti na schválené znění příslušných zákonů dokončit návrh na zřízení Centra správy financování terciárního vzdělávání. Tento projekt spravuje rada pro reformu vysokoškolského vzdělávání, která byla jmenována v listopadu roku 2009. Vše je pod vedením profesora Rudolfa Haňky z University of Cambridge v ní zasedá dvanáct renomovaných odborníků, kteří mají svými zkušenostmi přispět k přípravě reformy terciárního vzdělávání v ČR. Jsou mezi nimi zástupci vysokých škol i podnikové sféry. Ministr školství se podle svých možností zasedání Rady zúčastňuje“. (25)

1.5.1 Reforma ministra Josefa Dobeše

Po zvolení nové vlády byl jmenován, dne 13. července roku 2010 novým ministrem školství mládeže a tělovýchovy Mgr. Josef Dobeš. Připravovaný zákon o terciárním vzdělávání je rozdělen do dvou forem – zákona o vysokých školách a zákona o finanční pomoci studentům. V únoru roku 2011 podal odborné veřejnosti ministr Dobeš návrh věcného záměru zákona o vysokých školách. Byla vytvořena oponentní skupina, která se skládá ze zástupců České konference rektorů a Rady vysokých škol. Nespokojenost odborné veřejnosti stoupá, kvůli nepřijatelnému a nejasnému obsahu. V létě 2011 se změnil tým, který byl zaměřen na věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům. V červnu roku 2011 návrh nebyl hotový a nebyl ani projednán s ostatními vysokými školami. V září se přes všechny nedostatky návrh posunul a je více méně přijatelný, až na záležitosti týkající se zavedení školního a funkčních míst docentů a profesorů. Ministr Dobeš společně s koaliční skupinou poslanců se snažil do návrhu prosadit nová neprojednaná ustanovení, která jsou takového charakteru, že srozumitelnost i přijatelnost návrhu opět radikálně klesá. Nicméně v listopadu roku 2011, přes všechny námítky a nesrovnalosti ministr Dobeš odeslal oba návrhy vládě. (7)

1.5.2 Obsah návrhu

- Samospráva - Pravomoci k samosprávě vnitřních poměrů se přesouvají na vnitřní předpisy vysoké školy, pokud půjde o důležité události, řeší je rada vysoké školy, jmenovaná ministrem. Rada veřejné vysoké školy ustanovuje dokumenty vysoké školy a její rozpočet.
- Studenti - Návrh sníží počet studentů v akademických senátech veřejných vysokých škol, čímž dojde k omezení jejich vlivu na chod vysoké školy. Nyní je počet studentů v akademickém senátu 1/3 až 1/2 členů, návrh omezí počet studentů na 1/3.

- Funkční místa - V návrhu jsou pozměněny „tituly“ docentů a profesorů na tzv. funkční místa. Momentální verze návrhu obsahuje jakýsi hybridní systém akademických hodností. Na jedné straně má „docent“ a „profesor“ znamenat funkční místo, tedy typ pracovní smlouvy, kterou vysoká škola s pracovníkem uzavírá, na druhé straně má být uzavření takové pracovní smlouvy vázáno na existenci „habilitace“ daného pracovníka. Habilitací se rozumí v principu podobný institut, jak ho známe nyní, až na jeho lokální působnost (habilitaci nutně uznává pouze škola, na které byla udělena, ostatní školy se mohou rozhodnout, zda ji uznají či nikoli) a to, že být habilitován neznamená být ustanoven docentem či profesorem. Dále platí, že „profesoři“ mohou být ustanoveni pouze na školách univerzitního typu.
- Školné - Návrh počítá s tím, že studenti budou po standardní dobu studia platit školné ve výši 10 000 Kč za semestr. Pokud studenti nebudou schopni školné platit, mohou využít možnosti půjčky, kterou budou splácet až po ukončení studia a to pouze v případě, že dosáhnou hrubé měsíční mzdy ve výši alespoň dvojnásobku mzdy minimální, tj. v současnosti 16 000 Kč.
- Kvalita - Návrh kvality vysokých škol je zatím stále rozpracovaný a neúplný. Návrh kvality se týká především pravidel po kariérní řád, studentské vyhodnocení výuky, ale i tzv. vstupní testy pro studenty pro zjištění předpokladů studentů.
- Soukromé vysoké školy - Návrh nereaguje na změnu poměrů na soukromých vysokých školách ani na problémy s růstem jejich počtu. V oblasti soukromých vysokých škol se v podstatě nic nemění. (7)

1.6 Rok 2012

Rok 2012 přinesl celou řadu nepokojů, ze stran studentů vysokých škol, kteří nesouhlasili s Dobešovou reformou. Studenti začali protestovat. Protestní akce trvaly od 27. 2. - 1. 3. 2012 a tím dali studenti najevo svůj nesouhlas s navrhovanou reformou. V Praze dne 26. 2. 2012 proběhlo první setkání studentů. Do této akce se zapojilo 18 škol a studenti zahájili týden neklidu. Součástí protestní akce byly i přednášky, workshopy a diskuze. Této akce se nezúčastnili jen studenti z Prahy, ale i studenti z měst Plzeň, Brno, České Budějovice či Hradec Králové. Celá akce byla zakončena v Praze, kde protestovaly tisíce studentů. Na této demonstraci se dle organizátorů shromáždilo přes 10 000 lidí. (46)

Březen je důležitý kvůli nečekané demisi ministra školství Josefa Dobeše. Prezident Václav Klaus dne 31. března 2012 tuto demisi přijal. Úřad byl po Dobešově demisi veden náměstkem Ladislavem Němcem. (1)

Dne 2. května 2012 prezident Václav Klaus jmenoval do funkce nového ministra školství Petra Fialu. Tím se situace projednávané reformy školství změnila. Ministr Petr Fiala oznámil, že nebude schválen nový zákon o vysokých školách. Reforma bude probíhat novelizací současného vysokoškolského zákona. Slíbil, že reformní kroky budou projednány s reprezentanty vysokých škol. Dále bude přepracován i věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům. Projednávané zápisné na rok 2013 se již upravit nestihne. Zápisné se pravděpodobně podaří zavést nejdříve na podzim roku 2014, po sněmovních volbách, kde se zápisné stane hlavním tématem. (42)

6. prosince 2012 ministr školství, mládeže a tělovýchovy Petr Fiala hovořil o klíčových bodech plánované reformy ve vysokém školství. Petr Fiala chce zlepšit podmínky fungování vysokého školství. Zaměřuje se hlavně na zvýšení kvality vzdělávání. (27)

1.7 Rok 2013

S novým rokem proběhly opět změny, které se týkají poplatků za studium. „Podle § 58 odst. 2 zákona č. 111/ 1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, vyhláší Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy základ pro stanovení poplatků spojených se studiem po akademický rok započatý v roce 2013 ve výši 2 666 Kč“.(28)

„Dle § 58 odst. 2 zákona č. 111/ 1998 Sb. - Základem pro stanovení poplatků spojených se studiem je 5 % z průměrné částky připadající na jednoho studenta z celkových neinvestičních výdajů poskytnutých ministerstvem ze státního rozpočtu veřejným vysokým školám v kalendářním roce. Základ vyhlásí ministerstvo do konce ledna kalendářního roku; základ platí pro akademický rok započatý v tomto kalendářním roce. Pro výpočet základu slouží údaje za uplynulý kalendářní rok.“ (29)

Poté, co přišly změny týkající se poplatků spojené se studiem, vydal ministr Petr Fiala dne 5. února 2013 tzv. 2x5 = kroky ke zkvalitnění českého školství. Kroky ke zkvalitnění českého školství obsahují 10 kroků, které by měly pomoci zkvalitnit české školství. Pět bodů z tohoto systému je stanoveno pro vysoké školy.

- „Profilace vysokých škol - Podporovat diverzifikaci systému vysokých škol, díky které školy získají možnost strategicky se profilovat a vytvářet profesně, akademicky, popř. výzkumně orientované studijní programy. Nastavit jasné standardy pro jednotlivé profily studijních programů.
- Péče o kvalitu vzdělávání - Hodnocení kvality vzdělávacích a výzkumných aktivit musí být přirozenou součástí vysokoškolského prostředí. V návaznosti na zavedení systému hodnocení kvality vysokých škol umožnit institucionální akreditaci a ustanovit akreditační komisi jako samostatný správní úřad zodpovědný za dohled nad dodržováním standardů a rozhodování o udělení akreditace.
- Podpora spolupráce a integrace škol - Usnadnit spolupráci veřejných vysokých škol (i veřejných výzkumných institucí) formou konsorcií v oblastech společných

zájmů. Vytvářet podmínky pro integraci mezi soukromými nebo veřejnými vysokými školami.

- Autonomie a otevřenost vysokých škol - Zlepšit podmínky pro větší zastoupení zahraničních studentů. Otevřít vysoké školy pedagogům ze zahraničí a z praxe. Upravit postavení vysokoškolských profesorů.
- Stabilita a rozvoj vysokých škol - Dát vysokým školám možnost střednědobého strategického plánování a rozvoje zavedením tzv. kontraktového financování.“

(27)

O reformě vysokých škol se jedná již několik let. Kvůli odlišným názorům, které byly mezi bývalými ministry školství, studenty a reprezentanty vysokých škol, se nepodařilo projednávanou novelu prosadit. Nynějšímu ministrovi Petru Fialovi se zdařilo vyjít s rektory vysokých škol, možná i díky tomu, že on sám nesouhlasil s některými body připravované reformy. Petr Fiala doufá, že nyní by mohla být projednávaná reforma přijata. (41)

Na počátku března je ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s reprezentanty vysokých škol. Společně vytváří tzv. katalog témat, který se má stát podkladem pro paragrafované znění návrhu novely vysokoškolského zákona. Pro Českou konferenci rektorů je navrhovaný obsah novely přijatelný. Podstatným bodem pro ČKR³ je, aby v nové legislativě byly zavedeny efektivní mechanismy řízení a kontroly kvality vysokých škol. Dále ČKR chtějí, aby kvalitní vysoké školy nebyly podrobovány nadměrné administrativě. Pokud bude novela vysokoškolského zákona přijata, dojde ke změně profilací. Dále budou změny v akreditaci a financování. Hlavními tématy, kterými se v katalogu ministerstvo a ČKR zabývají, jsou:

- Profilace studijních programů - Týká se tří profilů: profesní, akademický a výzkumný. Profilace na úrovni bakalářských a magisterských studijních programů.
- Akreditace pro oblast vzdělávání - Prokazuje, že vysoká škola dodržuje standardy pro určitou oblast vzdělávání v daném profilu studia.

---

³ Česká konference rektorů

- Institucionální akreditace - Tato akreditace bude podmíněna pozitivnímu hodnocení vnitřního systému řízení kvality. Institucionální akreditaci bude udělovat Národní akreditační agentura.
- Národní akreditační agentura - Správní úřad dohlížející nad dodržováním standardů. Národní akreditační agentura nahradí dosavadní Akreditační komisi.
- Kontraktové financování - Financování týkající se činností vysokých škol. (3)

Financování, bude ovlivněno dle plnění podstatných ukazatelů. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy bude kontrakt uzavírat s rektory vysokých škol na dobu tří let. Dále budou kontrakty upraveny v podzákoných předpisech. (3)

Na konci března tohoto roku je finální podoba novely vysokoškolského zákona stále ještě v nedohlednu. Vysoké školy jsou ve svých požadavcích důkladní, chtějí prosadit maximum svých cílů a současně zamítají nejednoznačnost, která z navrhovaných změn vyplývá. (5)

Dne 28.3 vyšly najevo nové informace, které se týkají zápisného na vysokých školách. Vládní koalice se usnesla, že zápisné na vysokých školách nebude probíhat ani v září roku 2014. Zápisné dle vládní koalice by mělo být stanovené v přibližné výši 6 000 Kč. Nyní se od něj ustupuje pro nedostatek času. (20)

V článku, který vyšel dne 2. 4. 2013, je popisován rozhovor s ministrem Petrem Fialou. Petr Fiala se zde vyjádřil k uvažovaným změnám v zákoně o vysokých školách. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se nyní nesnaží vytvořit úplně nový systém terciárního vzdělávání. Snaží se zaměřit na to, co je potřeba ve vysokém školství změnit, ale současně ponechat to, co ve vysokém školství dobře funguje. Od dob minulých se snaží nezasahovat do vnitřního chodu vysokých škol, ale prioritní bodem je kvalita a stabilita vysokých škol. Nová legislativa se nedotkne vyšších odborných škol, jelikož jsou součástí regionálního školství. (4)

2 Cíl práce a hypotézy

2.1 Cíl práce

Zmapovat názory odborné veřejnosti a studentů na právo na vzdělání a školskou reformu

2.2 Hypotézy

H1: Navrhovaná školská reforma ohrožuje právo na vzdělání.

H2: Důsledkem zavedení školného či zápisného poklesne počet studentů vysokých škol.

H3: Vzdělání se stane méně dostupné pro sociálně slabší vrstvy.

H4: Bezplatné studium je vysokoškolskými studenty zneužíváno.

2.2.1 Operacionalizace pojmů

Školská reforma - Probíhající školská reforma přináší řadu změn v obsahu a cílech vzdělávání.

Právo na vzdělání - Právo na vzdělání je základním lidským právem, které je zakotveno v Listině základních práv a svobod v čl. 33

Školné – Opakovaný finanční poplatek za školní výuku. Všechny platby, kterými studenti uhrazují svůj podíl nákladů na vyučování.

Zápisné – Jednorázový poplatek spojený s registrací studentů na vysokou školu.

Sociálně slabší vrstvy – Obyvatelé ze sociálně slabších vrstev, kteří mají nižší příjmy a tím nižší sociální status. Jedná se o sociální oslabení v systému společnosti.

Bezplatné studium – Právo na bezplatné vzdělání má každý občan. To je splněno na veřejných vysokých škol. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů dovoluje veřejným vysokým školám zavést poplatky pro studenty za studium.

3 Metodika výzkumu

3.1 Použité metody a techniky výzkumu

Pro sběr potřebných informací a vyhodnocení dat byl zvolen kvantitativní výzkum. Kvantitativním výzkumem získá badatel omezený počet informací od velkého množství respondentů. (18)

Kvantitativní přístup předpokládá, že předměty zkoumání jsou měřitelné či minimálně tříditelné. Na závěr je analyzuje statistickými metodami, aby ověřil platnost stanovených hypotéz. (34) Kvantitativní výzkum požaduje, aby měření bylo validní, tj. měření, které skutečně máme měřit. Tento typ výzkumu přináší přesná numerická data. Nevýhodou kvantitativního výzkumu je nízká návratnost dotazníků. (8)

Dotazník obsahuje otázky a varianty odpovědí. Dotazník je velmi populární nástroj k rychlému zpracování dat. Jeho výhodou je, že respondenti jsou zcela v anonymitě. Jeho negativem je, že neposkytuje dotazovaným velký prostor pro vyjádření svých myšlenek. Dotazník je možné osobně rozdávat a sbírat či rozesílat poštou. (18) Pro tento výzkum byl zhotoven standardizovaný dotazník. Standardizovaný dotazník obsahuje převážně uzavřené otázky a pouze zřídka několik polouzavřených či otevřených otázek. (18) Dotazník by měl být sestavený tak, aby respondent neodradily již první otázky. To se může stát, pokud jsou otázky příliš komplikované. (10)

Před zahájením výzkumného šetření byla provedena pilotáž. Pokud nebyl dotazník dříve použit ve výzkumném šetření, je důležité udělat pilotní přezkoušení. Tímto se testuje, zda jsou otázky v dotazníku dostatečně srozumitelné a zda jsou otázky položeny ve správném pořadí. (33) Z pilotáže vyšly najevo nejasnosti ohledně dvou otázek. Tyto dvě otázky byly přeformulovány a mohlo dojít k samotnému výzkumnému šetření.

Dotazník obsahoval 18 otázek. Jednalo se o otázky uzavřené, kde byly dotazovaným dány varianty s odpovědí. Uzavřené otázky byly především dichotomické, trichotomické a polytomické. Dichotomické otázky obsahují pouze dvě možné varianty odpovědí, například odpověď ano/ne. Trichotomické otázky obsahují pouze odpověď

ano/ne/nevím. U polytomických otázek si respondenti mohli vybrat, jednu z nabízených alternativ. (2) Začátek dotazníku obsahoval identifikační otázky, jednalo se o otázky č. 1, 2, 3. Dále jsem zjišťovala názory ohledně terciárního vzdělávání, otázky č. 4 a 5. Otázky č. 6. a 7 byly zaměřeny na zápisné a školné na vysokých školách. Dále jsem se v dotazníku zaměřila na informace o studentech, konkrétně prodloužení doby studia. Jednalo se o otázky č. 8, 9, 10. Otázky č. 11, 12, 13, 14, 15, 16 byly orientovány na výši zápisného, školného a ovlivnění studentů při zavedení poplatků. Poslední dvě otázky v dotazníku se týkaly administrativních poplatků na vysoké škole.

U každé z otázek byl vytvořen graf s procentuálním zastoupením a vytvořena kontingenční tabulka. Tato tabulka slouží k popisu rozdělení četností. Po výpočtu kontingenčních tabulek, byl zvolen test dobré shody χ^2 – kvadrát. Tento test popisuje, zda četnosti, které byly během šetření zjištěny, se liší od teoretických četností. (14)

Výsledky výzkumného šetření byly zpracovány v programech Microsoft Word a Microsoft Excel. Výsledky jsou uspořádány do tabulek a grafů v procentuálním zastoupení.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Základním souborem pro tuto práci byly dvě skupiny respondentů. První skupinu respondentů tvořili studenti a druhou skupinu respondentů tvořila odborná veřejnost (pedagogičtí pracovníci).

První výzkumná skupina byla tvořena studenty vysokých škol z Českých Budějovic. Respondenti byli vybráni náhodným stratifikovaným výběrem. Dotazníky jsem šířila přímou a nepřímou formou kontaktování. Nepřímá forma kontaktování byla po internetové síti prostřednictvím emailové pošty. Dotazníkem bylo osloveno 460 studentů. Sběr dat proběhl v měsících března a dubna roku 2013. Návratnost dotazníku byla 64 %, tedy 295 dotazníků.

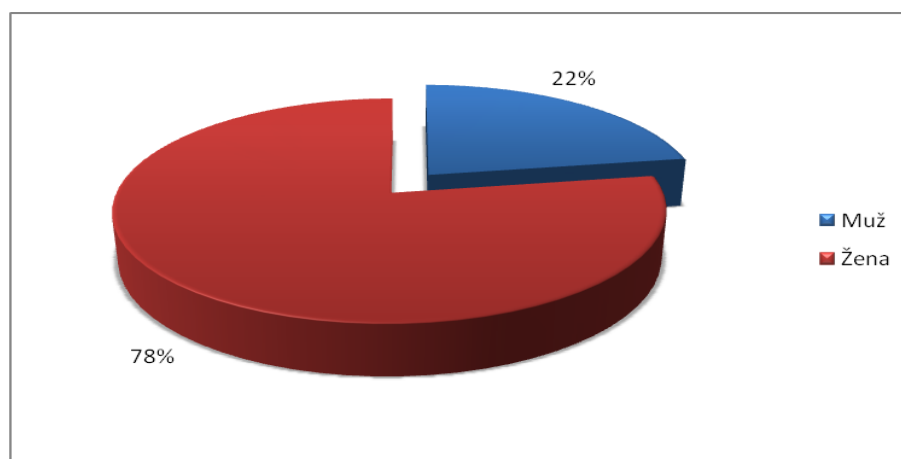
Druhá výzkumná skupina byla tvořena odbornou veřejností (pedagogickými pracovníky) z Českých Budějovic. Respondenti byli vybíráni náhodným

stratifikovaným výběrem. Dotazníky jsem šířila přímou a nepřímou formou kontaktování. Nepřímá forma kontaktování byla po internetové síti prostřednictvím emailové pošty. Sběr dat proběhl v měsících března a dubna roku 2013. Dotazníkem bylo kontaktováno 158 pedagogických pracovníků. Návratnost dotazníku byla 67 %, tedy 106 dotazníků.

4 Výsledky

4.1 Seznam grafů a tabulek s výsledky

Graf 1 : Pohlaví respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

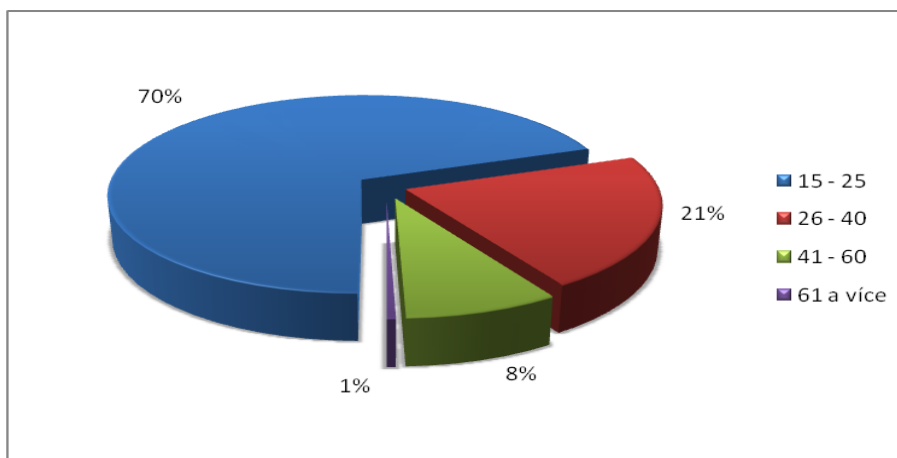
Graf 1 znázorňuje procentuální zastoupení mužů a žen. Z celkového počtu 401 (100%) respondentů odpovědělo 90 (22 %) mužů a 311 (78 %) žen.

Tabulka 1 - Tabulka poukazující na pohlaví respondentů rozdělena dle četností.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Muž	90	22%	22%	90
Žena	311	78%	100%	401
celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 2 : Věk respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

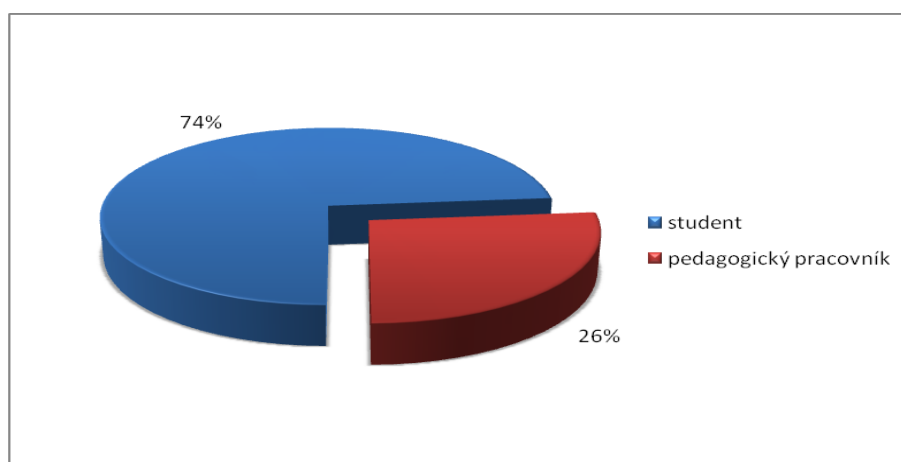
Graf 2 znázorňuje věkové skupiny respondentů. Ze 401 (100 %) dotazovaných uvedlo 279 (70 %) věk od 15 – 25, 86 (21%) uvedlo věk 26 – 40, 34 (8%) uvedlo věk 41 - 60 a 2 (1%) uvedlo věk 61 a více.

Tabulka 2 - Tabulka zachycující věkové skupiny respondentů rozdělena dle četností.

Věková skupina	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
15 - 25	279	70%	70%	279
26 - 40	86	21%	91%	362
41 - 60	34	8%	99%	398
61 a více	2	1%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 3 : Rozdělení respondentů dle sociálního statusu

Zdroj: Vlastní výzkum

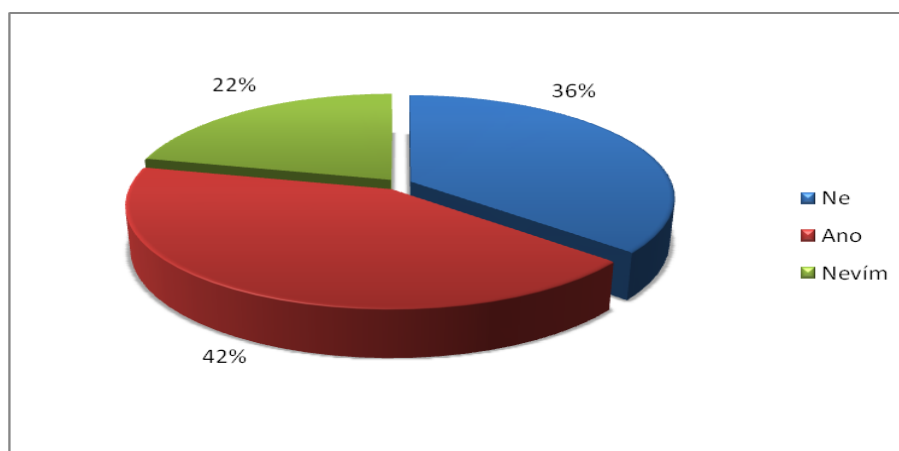
Graf 3 poukazuje na rozdělení respondentů dle sociálního statusu. Z celkového počtu 401 (100%) tázaných, vyplnilo dotazník 295 (74%) studentů a 106 (26%) pedagogických pracovníků.

Tabulka 3 - Tabulka popisující socioekonomický status respondentů, rozdělena dle četností.

Skupina	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Student	295	74%	74%	295
Pedagogický pracovník	106	26%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 4 : Důležitost reformy terciárního (vysokoškolského) vzdělávání.

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 4 zobrazuje důležitost reformy terciárního (vysokoškolského) vzdělávání. Přičemž ze 401 (100%) respondentů odpovědělo ne 145 (36%) respondentů, ano 170 (42 %) a nevím 86 (22%) respondentů.

Z toho odpověď ne označilo 134 studentů a 11 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 89 studentů a 81 pedagogických pracovníků. Odpověď nevím zaškrtno 72 studentů a 14 pedagogických pracovníků.

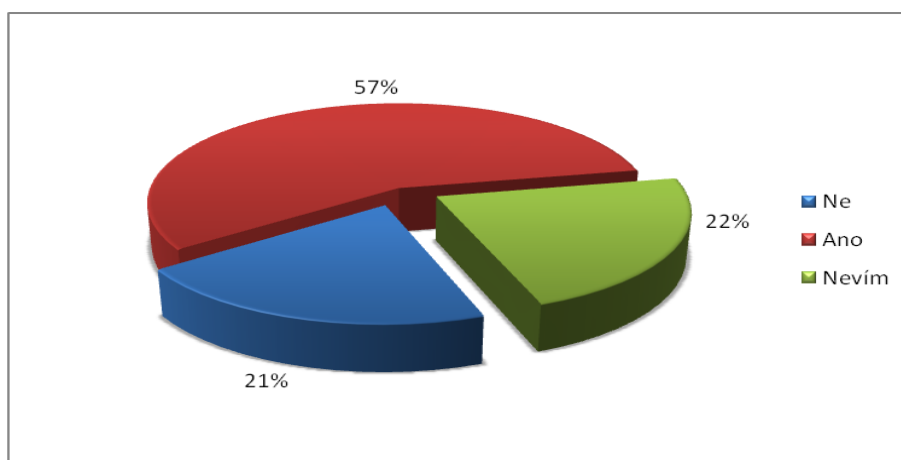
Tabulka 4 - Tabulka četnostní zobrazující důležitost reformy terciárního (vysokoškolského) vzdělávání.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	145	36%	36%	145
Ano	170	42%	78%	315
Nevím	86	22%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 5: Ohroženost práva na vzdělání touto reformou.

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 5 zobrazuje názor respondentů na ohrožení práva na vzdělání reformou terciárního vzdělávání. Ze 401 (100%) respondentů odpovědělo ne 83 (21%), ano 228 (57%), nevím 90 (22%).

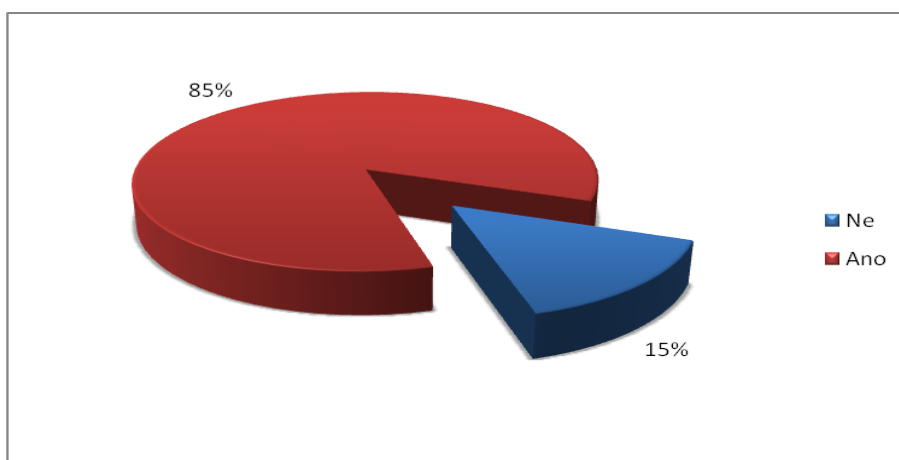
Z toho označilo odpověď ne 52 studentů a 31 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 165 studentů a 63 pedagogických pracovníků, odpověď nevím označilo 78 studentů a 12 pedagogických pracovníků.

Tabulka 5 - Tabulka četností zachycující názor respondentů na ohrožení práva na vzdělání terciární reformou.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	83	21%	21%	83
Ano	228	57%	78%	311
Nevím	90	22%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 6: Ovlivnění počtu studentů při zavedení zápisného.

Zdroj: Vlastní výzkum

Výšečový graf zachycuje názor respondentů na ovlivnění počtu studentů při zavedení zápisného. Ze 401 (100%) tázaných na otázku týkající se zápisného záporně odpovědělo 60 (15%) a kladně 341 (85%) respondentů.

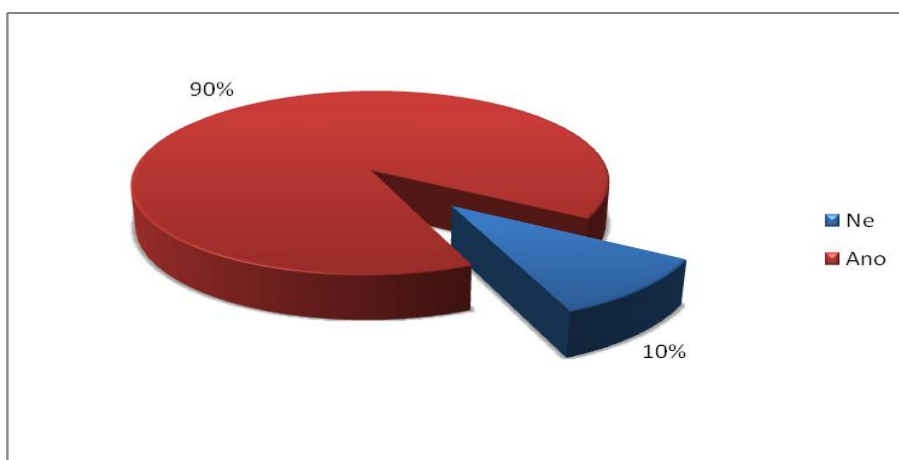
Z toho odpověď ne označilo 43 studentů a 17 pedagogických pracovníků a odpověď ano označilo 252 studentů a 89 pedagogických pracovníků.

Tabulka 6 - Tabulka četností popisující názor respondentů na ovlivnění počtu studentů při zavedení zápisného.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	60	15%	15%	60
Ano	341	85%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 7: Pokles počtu studentů po zavedení školného.

Zdroj: Vlastní výzkum

Výšečový graf zachycuje úsudek respondentů na otázku týkající se poklesu počtu studentů po zavedení školného. Ze 401 (100%) dotazovaných odpovědělo ne 41(10%) a Ano 360 (90%).

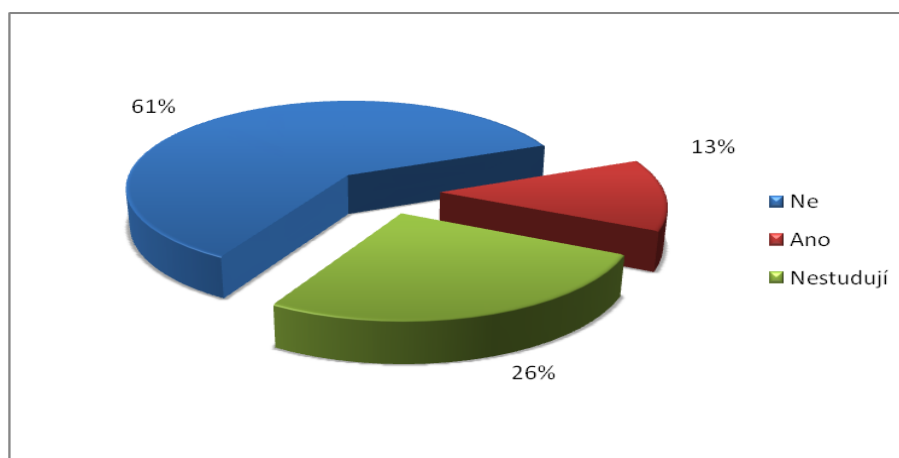
Z toho odpověď ne označilo 33 studentů a 8 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 262 studentů a 98 pedagogických pracovníků.

Tabulka 7 - Tabulka četnosti zobrazuje úsudek tázaných na otázku týkající se poklesu počtu studentů po zavedení školného.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	41	10%	10%	41
Ano	360	90%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 8: Prodloužení studia

Zdroj: Vlastní výzkum

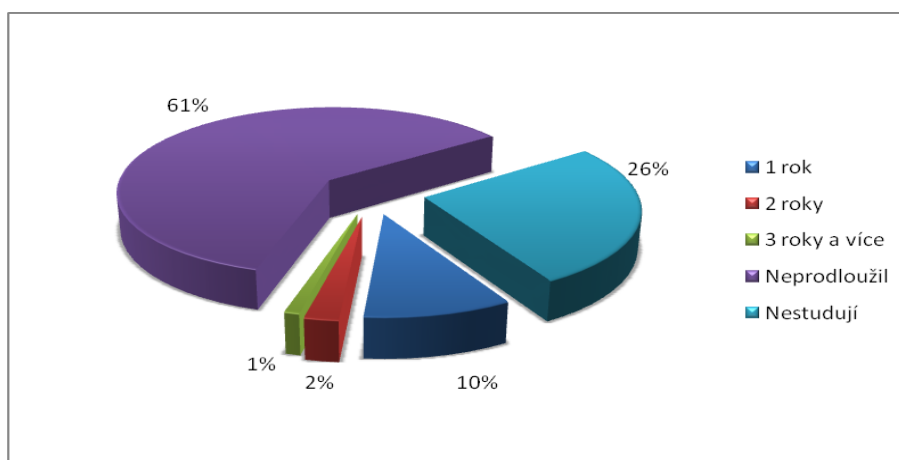
Z úhrnného počtu 401 (100%) dotazovaných nestuduje 106 (26%) a studuje 295 (74%) respondentů, přičemž z celkového počtu studujících si prodloužilo studium na vysoké škole 52 (13%) studentů. 243 (61%) studentů si studium neprodloužilo.

Tabulka 8 - Tabulka četností prodloužení studia.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní Relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	243	61%	61%	243
Ano	52	13%	74%	295
Nestudují	106	26%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 9: Délka prodloužení

Zdroj: Vlastní výzkum

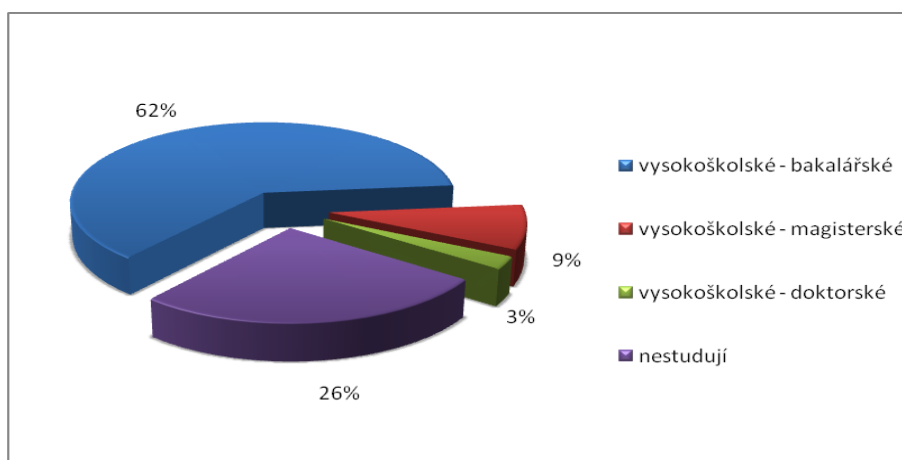
Z celkového počtu studujících si prodloužilo své studium 52 (13%) studentů. Přičemž o 1 rok si prodloužilo své studium 39 (10%) studentů, o dva roky si prodloužilo své studium 9 (2%) studentů a o 3 roky a více si své studium prodloužili 4 (1%) studenti.

Tabulka 9 - Tabulka četností zaměřená na délku prodloužení studia.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
1 rok	39	10%	10%	39
2 roky	9	2%	12%	48
3 roky a více	4	1%	13%	52
Neprodloužil	243	61%	74%	295
Nestudují	106	26%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 10: Obor studia

Zdroj: Vlastní výzkum

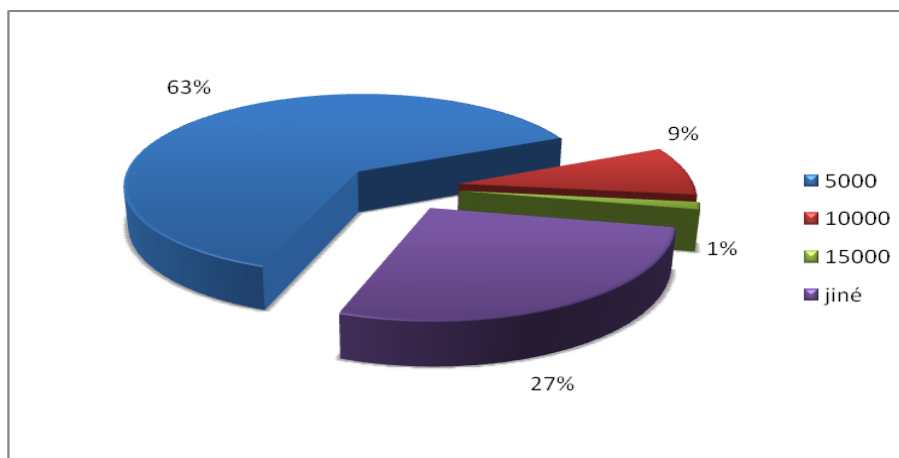
Z celkového počtu studujících 295 (74%) respondentů, studuje v bakalářském oboru 250 (62%) studentů, 35 (9%) studuje v magisterském oboru a 10 (3%) studuje v oboru doktorském.

Tabulka 10 - Tabulka četností popisující obor studia

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Bakalář	250	62%	62%	250
Magistr	35	9%	71%	285
Doktor	10	3%	74%	295
Nestudují	106	26%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 11 : Výše školného za semestr

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 401 (100%) respondentů je nejvyšší počet dotazovaných 252 (63%) pro výši školného 5 000 Kč, 34 (9%) dotazovaných je pro výši 10 000 Kč, 5 (1%) dotazovaných je pro výši 15 000 Kč a 110 (27%) respondentů se neztotožňuje s žádnou z nabízejících možností.

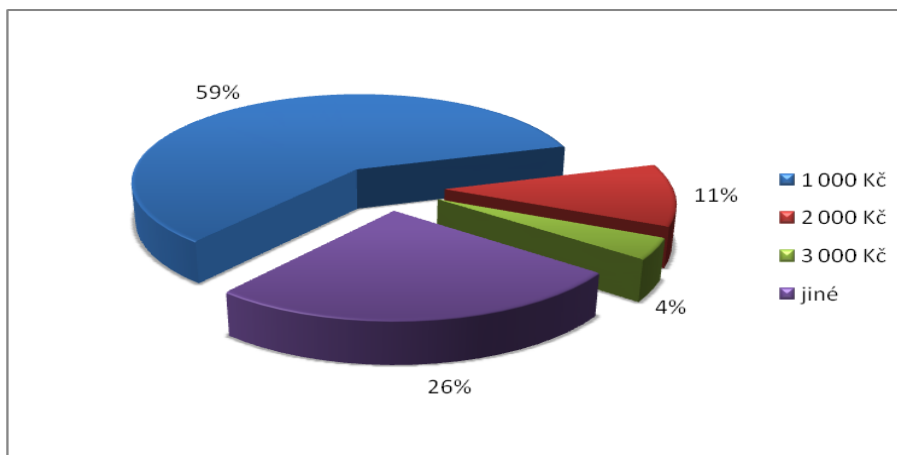
Výši školného 5 000 Kč označilo 177 studentů a 75 pedagogických pracovníků, výši školného 10 000 Kč uvedlo 22 studentů a 12 pedagogických pracovníků, výši školného 15 000 Kč označili 2 studenti a 3 pedagogičtí pracovníci. Položku jiné označilo 94 studentů a 16 pedagogických pracovníků.

Tabulka 11 - Tabulka četností zobrazující výši školného za semestr

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
5 000 Kč	252	63%	63%	252
10 000 Kč	34	9%	72%	286
15 000 Kč	5	1%	73%	291
Jiné	110	27%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 12: Výše zápisného

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 401 (100%) respondentů akceptuje výši zápisného v hodnotě 1 000 Kč 239 (59%) respondentů, 44 (11%) respondentů akceptuje výši zápisného v hodnotě 2 000, 15 (4%) akceptuje výši zápisného v hodnotě 3 000 Kč a 103 (26%) dotazovaných se neztotožňuje s žádnou z možností.

Hodnotu 1 000 Kč označilo 189 studentů a 50 pedagogických pracovníků, hodnotu 2 000 Kč označilo 15 studentů a 29 pedagogických pracovníků, hodnotu 3 000 Kč označili 4 studenti a 11 pedagogických pracovníků. Odpověď jiné označilo 87 studentů a 16 pedagogických pracovníků.

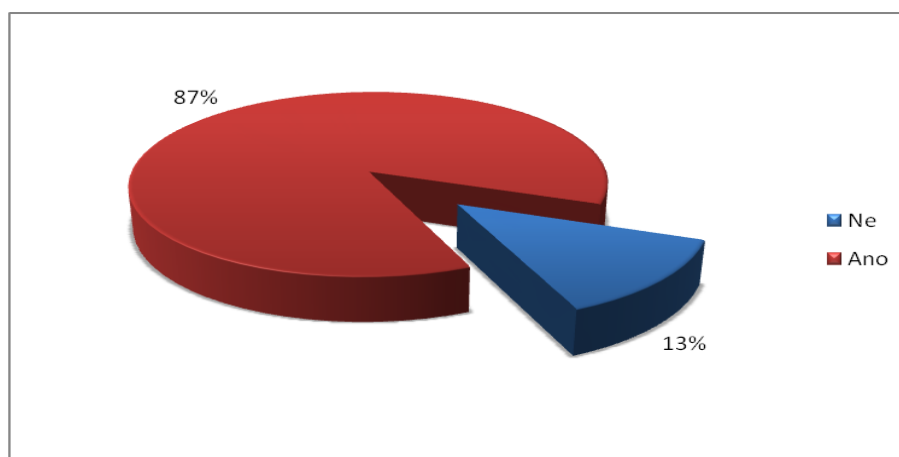
Tabulka 12 - Tabulka četností zobrazující názor respondentů na výši zápisného.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
1 000 Kč	239	59%	59%	239
2 000 Kč	44	11%	70%	283
3 000 Kč	15	4%	74%	298
Jiné	103	26%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 13: Ohrožení studia u studentů ze sociálně slabších vrstev po zavedení poplatků.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 401 (100%) dotazovaných souhlasí s ohrožením studia u studentů ze sociálně slabších vrstev po zavedení poplatků na vysoké škole 349 (87%) tázaných a 52 (13%) s tím nesouhlasí.

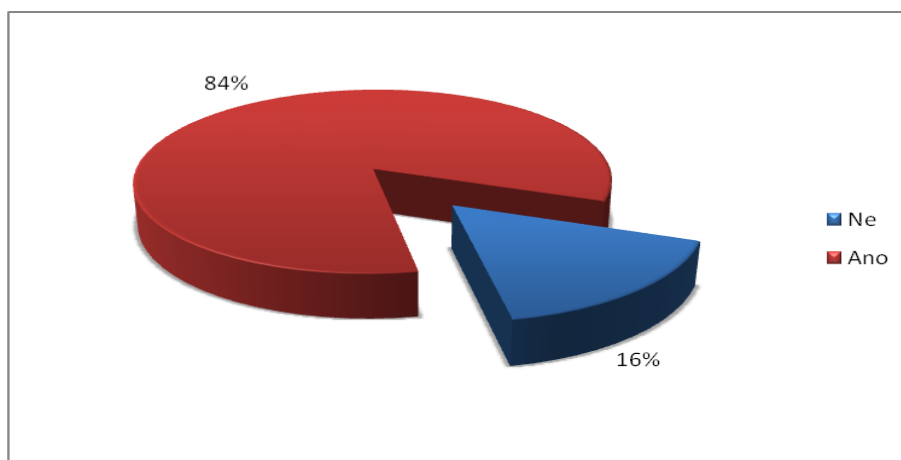
Odpověď ne označilo 37 studentů a 15 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 258 studentů a 91 pedagogických pracovníků.

Tabulka 13 - Tabulka četností popisující ohrožení studia u studentů ze sociálně slabších vrstev po zavedení poplatků na vysoké škole.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	52	13%	13%	52
Ano	349	87%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 14: Podpora studia po zavedení poplatků na vysoké škole.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 401 (100%) dotazovaných bude nadále podporovat studium i po zavedení poplatků na vysoké škole 335 (84%) respondentů a 66 (16%) respondentů, již studium podporovat nebudou po zavedení poplatků na vysoké škole.

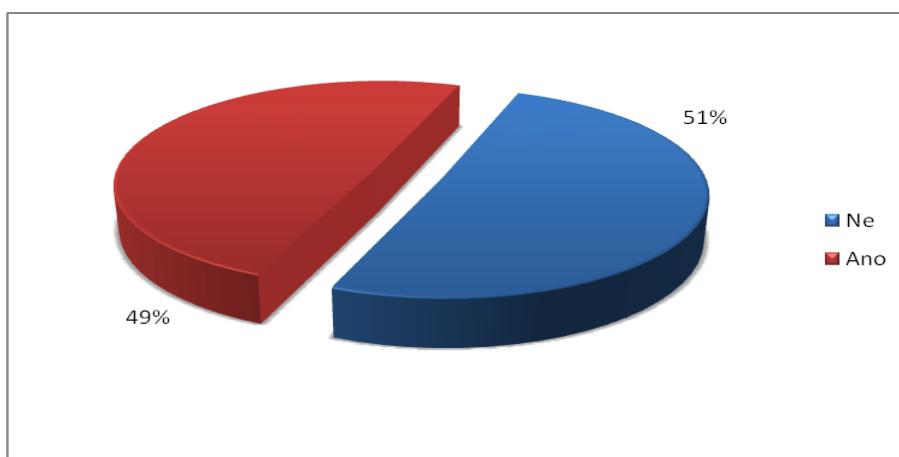
Z celkového počtu tázaných odpovědělo ne 62 studentů a 4 pedagogičtí pracovníci, odpověď ano označilo 233 studentů a 102 pedagogických pracovníků.

Tabulka 14 - Tabulka četností zobrazující podporu studia po zavedení poplatků na vysoké škole

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	66	16%	16%	66
Ano	335	84%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 15: Odpovědný výběr studijního oboru po zavedení poplatků na vysoké škole

Zdroj: Vlastní výzkum

Výšečový graf vykresluje názor respondentů na odpovědný výběr studijního oboru po zavedení poplatků na vysoké škole. Z celkového počtu 401 (100%) respondentů se 203 (51%) dotazovaných domnívá, že po zavedení poplatků si studenti nebudou vybírat odpovědně studijní obor, přičemž 198 (49%) respondentů je opačného názoru.

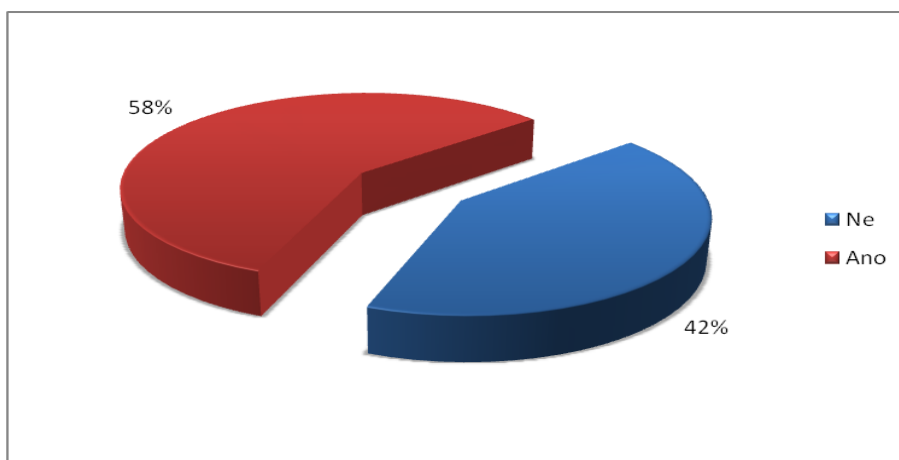
Odpověď ne označilo 147 studentů a 56 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 148 studentů a 50 pedagogických pracovníků

Tabulka 15 - Tabulka četností znázorňující odpovědný výběr studijního oboru

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	203	51%	51%	203
Ano	198	49%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 16: Kompenzace poplatků prospěchovým stipendiem

Zdroj: Vlastní výzkum

Výšečový graf popisuje kompenzaci poplatků prospěchovým stipendiem. S tímto souhlasí 233 (58%) respondentů. Nesouhlasí s tím 168 (42%) respondentů.

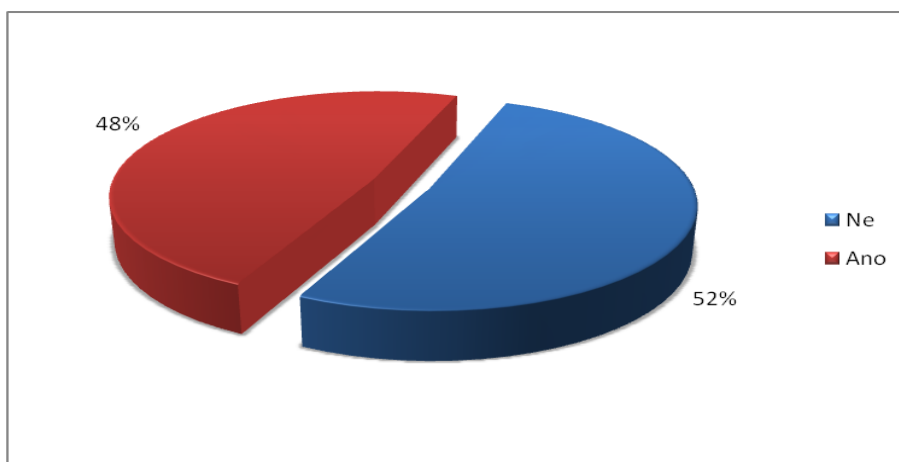
Odpověď ne označilo 148 studentů a 20 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 147 studentů a 86 pedagogických pracovníků.

Tabulka 16 - Tabulka čestností popisující kompenzaci poplatků prospěchových stipendiem.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	168	42%	42%	168
Ano	233	58%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 17: Opodstatněnost administrativních poplatků

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 401(100%) respondentů se domnívá 207 (52%) tázaných, že poplatky na vysokých školách nejsou opodstatněné, 194 (48%) respondentů si myslí opak.

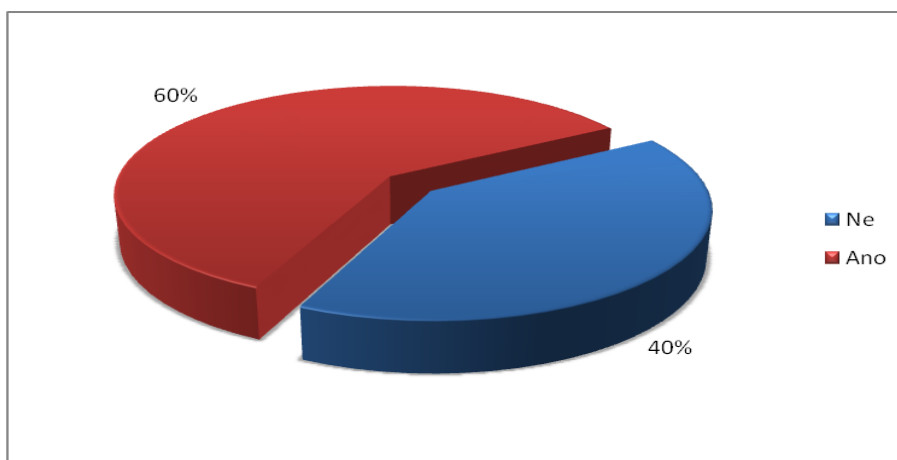
Odpověď ne označilo 183 studentů a 24 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 112 studentů a 82 pedagogických pracovníků.

Tabulka 17 - Tabulka četností zobrazující opodstatněnost administrativních poplatků na vysokých školách.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	207	52%	52%	207
Ano	194	48%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 18: Náhrada administrativními poplatky za školné

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 401 (100%) dotazovaných odpovědělo na otázku, zda administrativní poplatky nahrazují z části školné ne 161 (40%) respondentů. Naproti tomu 240 (60%) respondentů odpovědělo ano.

Odpověď ne označilo 132 studentů a 29 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 163 studentů a 77 pedagogických pracovníků.

Tabulka 18 - Tabulka četností znázorňující náhradu administrativních poplatků na vysokých školách za školné.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní relativní četnost	Kumulativní absolutní četnost
Ne	161	40%	40%	161
Ano	240	60%	100%	401
Celkem	401			

Zdroj: Vlastní výzkum

4.2 Statistické ověřování hypotéz

4.2.1 Test dobré shody Chí – Kvadrát

Ověření, zda četnosti, které byly získány měřením, se odlišují od teoretických četností, které odpovídají nulové hypotéze. U testu dobré shody se nejprve stanoví nulová a alternativní hypotéza. Platí, že nulová hypotéza je předpoklad, že mezi jevy není vztah. Alternativní hypotéza je naopak předpoklad, že mezi jevy je vztah. Aby mohlo dojít k přijetí či zamítnutí hypotéz, vypočítává tzv. testové kritérium, což je číselná charakteristika odvozená ze zjištěných dat. U tohoto testu se postupuje dle vzorce č. 1:

$$\chi^2 = \frac{(P - O)^2}{O}$$

Kde: χ^2 = testové kritérium Chí - kvadrát

P = pozorovaná četnost

O = očekávaná četnost (14)

Pro tento test je nutné znát kritickou hodnotu, kterou najdeme ve statistických tabulkách. Kritická hodnota je důležitá pro výpočet hladiny významnosti a počtu stupňů volnosti. Hladina významnosti je pravděpodobnost, že nesprávně odmítneme nulovou hypotézu. Ve většině výzkumů se pracuje s hladinou významnosti 0,05 (5%) nebo 0,01(1%). Počet stupňů volnosti závisí na počtu řádků v tabulce.

Pokud nulovou hypotézu přijímáme, znamená to, že mezi jevy nemusí být významný vztah. K zamítnutí nulové hypotézy je nezbytné, aby vypočítaná hodnota byla větší nebo stejně velká jako hodnota kritická. (14)

Tabulka 19 - 1. Testovaná otázka

Testovaná otázka	Nulová hypotéza H0	Alternativní hypotéza H1	Přijetí/Zamítnutí
1. Považujete reformu terciárního (vysokoškolského) vzdělávání za důvodnou?	Mezi četnostmi odpovědí uvádějící názor na zavedení reformy terciárního vzdělávání není statisticky významný rozdíl	Mezi četnostmi odpovědí uvádějící názor na zavedení reformy terciárního vzdělávání je statisticky významný rozdíl.	H1 přijímám H0 Zamítám

Zdroj: Vlastní výzkum

Hodnota testového kritéria pro tuto otázku je 27,8. Stupně volnosti je zde 2. Pracovalo se zde s hladinou významnosti 1% a 5%. Kritická hodnota na hladině významnosti 1% je 9,2, u hladiny významnosti 5% je 6.

Přijali jsme danou hypotézu H1 na hladině významnosti 1% a 5%, z toho usuzujeme, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí respondentů dotazníku, proto můžeme prezentovat názor, že 42% respondentů považuje reformu terciárního vzdělávání za důvodnou.

Tabulka 20 - 2. Testovaná otázka

Testovaná otázka	Nulová hypotéza H0	Alternativní hypotéza H1	Přijetí/Zamítnutí
2. Ohrozí podle vás tato reforma právo na vzdělání?	Mezi četnostmi odpovědí uvádějící názor na dopad reformy na právo na vzdělání není statisticky významný rozdíl.	Mezi četnostmi odpovědí uvádějící názor na dopad reformy na právo na vzdělání je statisticky významný rozdíl.	H1 přijímám H0 Zamítám

Zdroj: Vlastní výzkum

Hodnota testového kritéria pro tuto otázku je 100,04. Stupně volnosti je zde 2. Pracovalo se zde s hladinou významnosti 1% a 5%. Kritická hodnota na hladině významnosti 1% je 9,2, u hladiny významnosti 5% je 6.

Přijali jsme danou hypotézu H1 na hladině významnosti 1% a 5%, z toho usuzujeme, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí respondentů dotazníku, proto můžeme prezentovat názor, že 57% respondentů věří, že reforma ohrozí právo na vzdělání.

Tabulka 21 - 3. Testovaná otázka

Testovaná otázka	Nulová hypotéza H0	Alternativní hypotéza H1	Přijetí/Zamítnutí
3. Máte za to, že by zavedení zápisného ovlivnilo počet studentů na vysokých školách?	Mezi četnostmi odpovědí o zavedení zápisného a jeho vlivu na počet studentů na vysokých školách není statistický významný rozdíl.	Mezi četnostmi odpovědí o zavedení zápisného a jeho vlivu na počet studentů na vysokých školách je statistický významný rozdíl.	H1 přijímám H0 Zamítám

Zdroj: Vlastní výzkum

Hodnota testového kritéria pro tuto otázku je 196,91. Stupně volnosti je zde 1. Pracovalo se zde s hladinou významnosti 1% a 5%. Kritická hodnota na hladině významnosti 1% je 6,6, u hladiny významnosti 5% je 3,8.

Přijali jsme hypotézu H1 na hladině významnosti 1% a 5%, čímž jsme potvrdili existenci statisticky významného rozdílu mezi četnostmi odpovědí dotazníku, proto můžeme vyvodit prokazatelný názor, že 85% respondentů věří, že by zavedení zápisného ovlivnilo počet studentů na vysokých školách.

Tabulka 22 - 4. Testovaná otázka

Testovaná otázka	Nulová hypotéza H0	Alternativní hypotéza H1	Přijetí/Zamítnutí
4. Domníváte se, že by poklesl počet studentů, pokud by došlo k zavedení školného?	Mezi četnostmi odpovědí o zavedení školného a jeho vlivu na počet studentů na vysokých školách je statisticky významný rozdíl.	Mezi četnostmi odpovědí o zavedení školného a jeho vlivu na počet studentů na vysokých školách je statistický významný rozdíl.	H1 přijímám H0 Zamítám

Zdroj: Vlastní výzkum

Hodnota testového kritéria pro tuto otázku je 253,76. Stupně volnosti je zde 1. Pracovalo se zde s hladinou významnosti 1% a 5%. Kritická hodnota na hladině významnosti 1% je 6,6, u hladiny významnosti 5% je 3,8.

Na hladině významnosti 1% a 5% jsme přijali hypotézu H1, čímž jsme potvrdili, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí. Díky tomu můžeme publikovat prokazatelný názor většiny, že 90% respondentů věří, že by došlo k poklesu studentů, pokud by bylo zavedeno školné.

Tabulka 23 - 5. Testovaná otázka

Testovaná otázka	Nulová hypotéza H0	Alternativní hypotéza H1	Přijetí/Zamítnutí
5. Pokud jste student, studujete déle než je standardní doba studia? Pokud nejste student, přeskočte na otázku číslo 11.	Mezi četnostmi odpovědí, uvádějící prodloužení studia není statisticky významný rozdíl	Mezi četnostmi odpovědí uvádějící prodloužení studia je statisticky významný rozdíl.	H1 přijímám H0 Zamítám

Zdroj: Vlastní výzkum

Hodnota testového kritéria pro tuto otázku je 145,05. Stupně volnosti 2. Pracovalo se zde a hladinou významnosti 1% a 5%. Kritická hodnota na hladině významnosti 1% je 9,2 a u hladiny významnosti 5% je 6.

Přijali jsme danou hypotézu H1 na hladině významnosti 1% a 5%, z toho usuzujeme, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí respondentů dotazníku, proto můžeme říct, že z celkového počtu 295 studujících respondentů, pouze 13% studentů prodlužuje školu více než je nezbytně nutné, tudíž studenti bezplatné studium nezneužívají.

Tabulka 24 - 6. Testovaná otázka

Testovaná otázka	Nulová hypotéza H0	Alternativní hypotéza H1	Přijetí/Zamítnutí
6. Domníváte se, že po zavedení poplatků na vysokých školách se studium stane méně dostupné pro studenty ze sociálně slabších rodin?	Mezi četnostmi odpovědí o dostupnosti pro studenty ze sociálně slabších vrstev po zavedení poplatků není statisticky významný rozdíl.	Mezi četnostmi odpovědí o dostupnosti pro studenty ze sociálně slabších vrstev po zavedení poplatků je statisticky významný rozdíl.	H1 přijímám H0 Zamítám

Zdroj: Vlastní výzkum

Hodnota testového kritéria pro tuto otázku je 219,97. Stupně volnosti je zde 1. Pracovalo se zde a hladinou významnosti 1% a 5%. Kritická hodnota na hladině významnosti 1% je 6,6 a u hladiny významnosti 5% je 3,8.

Přijetím hypotézy H1 jsme dokázali, že existuje významný statistický rozdíl mezi četnostmi odpovědí na hladině významnosti 1% a 5%, poté můžeme přijmout závěr, že 87% respondentů dotazníku je názoru, že zavedením poplatků na vysokých školách se studium stane méně dostupným pro studenty ze sociálně slabších rodin.

5 Diskuze

Hlavním smyslem této práce je nahlédnout nejen do vývoje školství od zavedení povinné školní docházky a nynějšího školského vzdělávacího systému, ale také i do aktuální problematiky terciární vzdělávání.

Vzdělání je důležité především v oblasti, která nám pomáhá vytvářet a rozvíjet lidskou osobnost. Je podstatné, aby tato oblast nebyla opomíjena. Právo na vzdělání zajišťuje rovný přístup ke vzdělání, který je přizpůsobený potřebám dítěte. Dalším cílem vzdělávání je snaha pomoci dětem začlenit se do běžného kolektivu ve škole, pomoci jim se dobře rozhodnou při výběru svého budoucího povolání. Správný výběr budoucího povolání je důležitým mezníkem pro další celoživotní vzdělávání. (30) Status jedince je utvářen tím, jakou má úroveň dosaženého vzdělání, což způsobuje jeho zařazení do určité sociální skupiny. (32)

Existují základní tři činitele, které určují obsah vzdělávání. První činitel je zaměřen na vývoj společenského poznání a praxe. Druhý činitel klade důraz na potřeby a zájmy žáka, třetí činitel popisuje možnosti žáka. (39)

Cílem výzkumu bylo zjištění a následné statistické vyhodnocení názorů studentů, odborné veřejnosti v problematice zabývající se právem na vzdělání a nynější navrhovanou reformou terciárního vzdělávání. Ve výzkumu byla zpracována data pomocí kvantitativně výzkumné strategie, metody dotazování, techniky dotazníků.

Pro tento typ výzkumu byl zhotoven standardizovaný dotazník. Dotazník obsahoval celkem 18 uzavřených otázek. Před zahájením výzkumného šetření byla provedena pilotáž. Z pilotáže bylo možné dodatečně dotazník upravit, aby potřebná data byla relevantní. Výzkumné šetření proběhlo přímou i nepřímou formou kontaktování. Celkem bylo respondenty vyplněno 401 dotazníků. Po sesbírání potřebných dat byla následně zvolena statistická metoda pro testování hypotéz. U všech dotazníkových otázek byla zhotovena kontingenční tabulka. Kontingenční tabulka slouží k popisu rozdělení četností. Byl vybrán test dobré shody χ^2 – kvadrát. U tohoto druhu testu se zjišťuje, zda četnosti, které byly během šetření zjištěny, se liší od teoretických četností. (14)

Na počátku mé práce byly stanoveny čtyři hypotézy. Tyto hypotézy byly stanoveny vzhledem k aktuálnímu stavu dané problematiky, týkající se navrhované reformy terciárního vzdělávání.

První hypotéza zní: Navrhovaná školská reforma ohrožuje právo na vzdělání. Jak již jsem uvedla v teorii, v roce 2012 přišly nepokoje ze stran studentů, kteří nesouhlasili s navrhovanou reformou ministra Dobeše. Studenti začali protestovat, protestní akce trvaly od 27. 2. - 1. 3. 2012 a tím dali studenti najevo svůj nesouhlas s navrhovanou reformou. Této akce se nezúčastnili jen studenti z Prahy, ale i studenti z měst Plzeň, Brno, České Budějovice či Hradec Králové. Na této demonstraci se shromáždilo přes 10 000 lidí. (46) Tento fakt, že studenti nesouhlasí s navrhovanou školskou reformou, potvrdil mnou provedený výzkum. Jak uvádím v grafu 5 (viz kapitola 4 Výsledky), který popisuje, zda ohrozí navrhovaná školská reforma právo na vzdělání. Z celkového počtu 401 (100%) respondentů, odpovědělo ne 83 (21%), ano 228 (57%), nevím (pro nedostatek informací) 90 (22%) respondentů. Odpověď ne označilo 52 studentů a 31 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 165 studentů a 63 pedagogických pracovníků, odpověď nevím (pro nedostatek informací) označilo 78 studentů a 12 pedagogických pracovníků. Z těchto informací vyplývá, že 165 studentů a 63 pedagogických pracovníků je názoru, že navrhovaná školská reforma ohrozí právo na vzdělání.

Realizovat reformu vysokoškolského vzdělávání není snadné, zvláště pokud bychom se snažili realizovat potřebné změny. Přístup k reformám vysokého školství se liší. Severoevropské země mají tendenci zahájit reformu konzultačním procesem. Tento proces je často založen na Bílé knize terciárního vzdělávání. (6)

Bílá kniha terciárního vzdělávání je koncepční a strategický dokument, který představuje, jakým směrem by se mělo terciární vzdělávání v České republice vyvíjet v následujících 15 až 20 letech. Mělo by dojít hlavně ke změnám v samotné struktuře terciárního vzdělávání. Celý systém se musí vnitřně mnohem více diferencovat dle toho, jaké budou hlavní cíle jednotlivých vzdělávacích institucí a jaké bude jejich hlavní poslání. (24)

Vzhledem ke statistickému vyhodnocení vyšlo najevo, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí respondentů. Na tomto základě je možné prezentovat, že 57% respondentů je názoru, že reforma ohrozí právo na vzdělání. Na tomto základě lze zmíněnou hypotézu potvrdit.

Dále je zde důležité zmínit graf 4 (viz kapitola 4 Výsledky), který popisuje, zda respondenti považují reformu terciárního (vysokoškolského) vzdělávání za důvodnou. Přičemž z celkového počtu, 401 (100%) respondentů, odpovědělo ne 145 (36%), ano 170 (42 %) a nevím (pro nedostatek informací) 86 (21%). Odpověď ne vyznačilo 134 studentů a 11 pedagogických pracovníků, odpověď ano vyznačilo 89 studentů a 81 pedagogických pracovníků. Odpověď nevím zaškrtnulo 72 studentů a 14 pedagogických pracovníků. Vzhledem ke statistickému vyhodnocení vyšlo najevo, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí respondentů. Na tomto základě je možné prezentovat názor, že 42 % respondentů považuje reformu terciárního vzdělávání za důvodnou.

Můj názor na tuto problematiku je takový, že právo na vzdělání jak u budoucích, tak nynějších studentů ohroženo nebude. Právo na vzdělání je zakotveno v Listině základních práv a svobod. Omezení s touto připravovanou reformou může vzniknout pouze v souvislosti s tím, že studenti budou omezeni svými finančními prostředky. Nebudou si moci vybrat vysokou školu, která by odpovídala jejich schopnostem a zároveň jejich finanční situaci. Hlavním problémem bude to, zda má student dostatečné finanční prostředky na poplatky a náklady spojené se studiem.

Druhá hypotéza se zabývá tím, zda důsledkem zavedení školného či zápisného poklesne počet studentů vysokých škol.

První forma pomoci studentům v oblasti, která se týká nákladů na vzdělání, je v podobě státních příspěvků. Z tohoto tvrzení tedy plyne, že studenti nemusí nést ve velké míře finanční náročnost svého vysokoškolského studia. Jsou země, které studentům deklarují bezplatný přístup k vysokoškolskému studiu, naopak některé země po svých studentech vyžadují, aby si na své vzdělání přispívali formou zápisného či školného. Tato problematika je však zohledněna vůči studentům ze sociálně slabších

vrstev pocházejících z prostředí, jenž je chudší než prostředí, ze kterého pocházejí finančně zajištění studenti. Tito studenti mohou na zápisné/školné obdržet příspěvek od státu. (21)

Problematika, která se týká zápisného a školného se potvrdila v provedeném výzkumu, jak znázorňují grafy 6 a 7 (viz kapitoly 4 Výsledky). Graf 6 zachycuje názor respondentů na ovlivnění počtu studentů při zavedení zápisného. Ze souhrnného počtu respondentů 401 (100%) na otázku týkající se zápisného záporně odpovědělo 60 (15%) a kladně 341 (85%) respondentů. Odpověď ne zaškrtno 43 studentů a 17 pedagogických pracovníků, odpověď ano zaškrtno 252 studentů a 89 pedagogických pracovníků. Graf 7 znázorňuje názor respondentů týkající se ovlivnění počtu studentů při zavedení školného. Ze 401 (100%) dotazovaných odpovědělo ne 41(10%) a ano 360 (90%). Z toho odpověď ne označilo 33 studentů a 8 pedagogických pracovníků, odpověď ano označilo 262 studentů a 98 pedagogických pracovníků.

Vzhledem ke statistickému vyhodnocení vyšlo najevo, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí respondentů. Na tomto základě je možné prezentovat, že 85% respondentů je názoru, že by zavedení zápisného ovlivnilo počet studentů na vysokých školách a 89% respondentů věří, že by došlo k poklesu studentů, pokud by bylo zavedeno školné. Na základě těchto dat lze zmíněnou hypotézu potvrdit.

Můj názor na tuto problematiku je, že zápisné a školné studenty ovlivní v tom směru, zda se na vysokou školu přihlásí. Myslím, že v dnešní době většina studentů přihlíží k finanční nákladnosti vysoké školy. Osobně si myslím, že zápisné na vysokých školách akceptovatelné je. Výše zápisného není tak finančně náročná, aby nebylo možné tuto částku uhradit. Pro vysoké školy by zápisné bylo také přínosem, alespoň na pokrytí částečných nákladů.

Třetí hypotéza je zaměřena na problematiku, zda se vzdělání stane méně dostupné pro sociálně slabší vrstvy.

Nerovné společenské postavení rodin (jejich členů) ve společnosti, je označováno termínem sociální stratifikace. Jedinec může během života dojít jak ke společenskému vzestupu, tak propadu. Tento jev se nazývá sociální mobilita. V dnešní době nejsou

všechny rodiny dostatečně finančně zabezpečeny, tudíž další finanční zatížení by pro rodiny mohlo být komplikované. (19)

Tato teorie, byla potvrzena výzkumným šetřením. Graf 13 (viz kapitola 4 Výsledky) zachycuje názor respondentů na tuto problematiku. Z celkového počtu 401 (100%) respondentů souhlasí s ohrožením studia u studentů ze sociálně slabších 349 (87%) tázaných, 52 (13%) s tím nesouhlasí. Odpověď ano označilo 258 studentů a 91 pedagogických pracovníků, odpověď ne označilo 37 studentů a 15 pedagogických pracovníků.

Vzhledem ke statistickému vyhodnocení, vyšlo najevo, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí respondentů. Na tomto základě je možné prezentovat, že 87% respondentů je názoru, že zavedením poplatků na vysokých školách se studium stane méně dostupným pro studenty ze sociálně slabších rodin. Díky tomu lze uvedenou hypotézu potvrdit.

Domnívám se, že pokud by došlo k zavedení školného či zápisného na vysokých školách, zřejmě to ohrozí studenty ze sociálně slabších vrstev. Finanční rozpočet sociálně slabších rodin je malý, tudíž další finanční zátěž by pro ně mohla být neakceptovatelná. Je mnoho rodin, které by své děti při studiu podporovaly, ovšem jejich finanční situace jim to nedovoluje.

Poslední hypotéza se zabývá nad tím, je-li bezplatné studium vysokoškolskými studenty zneužíváno.

Skutečnost je taková, že vysoké školství v této republice není zcela bezplatné. Vzdělání je nákladné a jeho financování není jednoduché. (43) Jak již popisují v teoretické části, poplatky, které studenti platí, stanovuje zákon č. 111/1998 Sb., vysokých školách ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto zákona je vzdělávání na veřejných vysokých školách bezplatné. Výjimkou jsou zde poplatky za úkony, které se týkají: přijímacího řízení, prodlužování studia nad stanovenou dobu, za studium dalšího programu a za studium v cizím jazyce. (26)

Ve výzkumné části graf 8 (viz kapitola 4 Výsledky) znázorňuje, kolik procent studentů si prodloužilo své studium. Z výzkumu vyplynulo, že z celkového počtu

studujících respondentů 295 (74%), si prodloužilo studium na vysoké škole 52 (13%) studentů. Délku prodloužení studia znázorňuje graf 9 (viz kapitola 4 Výsledky). Jak již bylo řečeno, studium prodloužilo 52 (13%) studentů, z toho o 1 rok si prodloužilo své studium 39 (10%) studentů, o 2 roky 9 (2%) studentů a o 3 roky a více si prodloužili 4 (1%) studenti. Z celkového počtu studujících si neprodloužilo své vzdělání 243 (61%) studentů.

Ze statistického vyhodnocení vyšlo najevo, že existuje statisticky významný rozdíl mezi četnostmi odpovědí respondentů. Na tomto základě je možné prezentovat názor, že pouze 13 % studentů si prodlužuje studium na vysoké škole. Z toho tedy vyplývá, že hypotéza byla zamítnuta.

Studenti si mohou prodloužit své studium nejen z důvodu nezvládnutí podmínek školy, nýbrž i z důvodů, které se týkají jejich osobního života. Najdou se i studenti, kteří budou tzv. věčnými studenty, ale myslím si, že většina studentů se snaží dokončit studium v řádném termínu, aby se dále mohli věnovat budoucímu pracovnímu životu.

Podle mého názoru byl účel výzkumného šetření splněn. Na všechny zmíněné hypotézy byla dle mého mínění poskytnuta dostatečná odpověď. Tato problematika se prozatím dnešní doby netýká, neboť školská reforma nebyla schválena. Po přijetí této reformy se zásadně změní pohled na české vysoké školství. Sama ze své situace mohu potvrdit, že zpoplatnění vysokého školství bude pro mnohé studenty přítěží. Je možnost, aby si studenti během svého studia přivydělali prostřednictvím brigád. Toto jim z části může pomoci školné či zápisné uhradit, ne však zcela dostatečně. Je zde důležité, aby rodina studenta finančně podporovala, neboť sám student není schopný dostát finanční náročnosti studia sám.

6 Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na vývoj školství od zavedení povinné školní docházky až po nynější problematiku navrhované reformy terciárního vzdělávání.

Cílem bylo zmapovat názory studentů a odborné veřejnosti na právo na vzdělání a školskou reformu. Tato problematika je v této době hodně diskutovaná, proto jsem se rozhodla pro výběr tohoto tématu. Snažím se zde přiblížit podstatné informace týkající se této problematiky. Jelikož jsem sama student, tak se mně tato oblast také týká.

Ve výzkumné části byla zpracována data pomocí kvantitativně výzkumné strategie, metody dotazování, techniky dotazník. Byl vyhotoven standardizovaný dotazník, který obsahoval 18 uzavřených otázek.

Cílem kvantitativního šetření bylo testování čtyř stanovaných hypotéz, které byly v dostatečné míře zdůvodněny. První hypotéza vypovídá o obavách respondentů, že právo na vzdělání by mohlo být ohroženo navrhovanou školskou reformou. Tato hypotéza byla potvrzena na základě statistických dat. Druhá hypotéza se zabývá úsudkem respondentů, že by důsledkem zavedení školného či zápisného mohl poklesnout počet studentů vysokých škol. Hypotéza byla potvrzena na základě statistického vyhodnocení. Třetí hypotéza je zaměřena na problematiku, zda by se vzdělání stalo méně dostupné pro sociálně slabší vrstvy. I tato hypotéza se díky statistickému vyhodnocení potvrdila. Poslední hypotéza se týká toho, je-li bezplatné studium vysokoškolskými studenty zneužíváno. Tato jediná hypotéza byla zamítnuta.

Reforma terciárního vzdělávání podléhá neustálým změnám a doposud nebyla přijata. Dle výzkumného šetření bylo zjištěno, pokud dojde ke schválení zápisného či školného na vysokých školách, nejvíce budou ohroženi studenti z nižších sociálních vrstev z důvodu jejich finanční situace. Studenti budou více obezřetní při výběru vysoké školy a studijního oboru a tím se může snížit počet studentů na vysoké škole.

Jak jsem již zmínila výše, tak problematika se mne jakožto studenta také týká. Osobně si myslím, že zápisné pro studenty akceptovatelné je. Zavedení školného, bude pro studenty znamenat větší finanční zátěž a tudíž další změny s tím spojené.

Informace vyplývající z této práce mohou do budoucna posloužit studentům a veřejnosti, jako studijní materiál či podklad pro další výzkumy.

7 Seznam použitých zdrojů

1. BRANDEJSKÁ, Anna. *Dobeš definitivně končí, měsíc bude zvažovat, jestli zůstane ve VV* [online]. 2012 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/prezident-klaus-prijal-demisi-ministra-skolstvi-fb3-/domaci.aspx?c=A120330_122712_domaci_abr
2. DOTAZNÍKY – ONLINE. *Uzavřené otázky* [online]. 2007 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.dotaznik-online.cz/uzavrene-otazky.htm>
3. DOUBRAVA, Lukáš. Bude vysoké školství díky novele lépe fungovat?. *Učitelské noviny*. 2013, roč. 116, č. 9. ISSN 01395718.
4. DOUBRAVA, Lukáš. Ministr Petr Fiala: V zákoně o vysokých školách chceme ponechat vše, co dobře funguje. *Učitelské noviny*. 2013, roč. 116, č. 13. ISSN 01395718.
5. DOUBRAVA, Lukáš. Návrh novely by měly provázet i podzákoné předpisy. *Učitelské noviny*. 2013, roč. 116, č. 12. ISSN 01395718.
6. *Dvacet let reformy vysokého školství v Evropě po roce 1980*. Praha: Eurydice, 2001, 182 s. ISBN 8021103965.
7. FORUM. *Kritický průvodce „reformou“ vysokých škol* [online]. 2012 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.cuni.cz/IFORUM-12056.html>
8. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 9788073674854.
9. HRADILOVÁ, Jana. *Ústavní právo na vzdělání a jeho promítnutí do zákona o vysokých školách* [online]. Brno, 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/66553/pravf_b/. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
10. HUČÍN, Jan a Zuzana POLÁKOVÁ. *Zásady pro tvorbu dotazníků* [online]. 2005 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://stary.rvp.cz/soubor/00341-02.pdf>.

11. HUMAN RIGHTS EDUCATION ASSOCIATES. *Right to education* [online]. 2012 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: http://www.hrea.org/index.php?doc_id=402
12. CHILDREN'S RIGHTS PORTAL. *Right to Education* [online]. 2012 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://childrensrightsportal.org/fundamental-rights/education/>
13. CHMELÍK, Luboš. *Vývoj školské správy na našem území* [online]. Brno, 2010 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/309945/pravf_b/. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
14. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 9788024713694.
15. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech* [online]. 2005 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>
16. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Úmluva o právech dítěte* [online]. 2005 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>
17. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Všeobecná deklarace lidských práv* [online]. 2005 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>
18. JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 231 s. ISBN 8071787493
19. KAVAN, Viktor. *Motivace sociálně slabých rodin* [online]. Brno, 2010 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/13613/kavan_2010_bp.pdf?sequence=1. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

20. KE ČTENÍ. *Zápisné na vysoké školy nebude nejspíš ani příští rok* [online]. 2013 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://clanky.kecteni.cz/1058533-zapisne-na-vysoke-skoly-nebude-nejspis-ani-pristi-rok>
21. *Klíčová témata vzdělávání: trendy a diskuse*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2000, 237 s. ISBN 8021103701.
22. LIESSMANN, Konrad Paul. *Teorie nevzdělanosti: omyly společnosti vědění*. Vyd. 1. Přeložil Jana Zoubková. Praha: Academia, 2008, Str. 37-38. ISBN 9788020016775.
23. MALÍNSKÁ, Jana. *Do politiky prý žena nesmí - proč?: vzdělání a postavení žen v české společnosti v 19. a na počátku 20. století*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005. Str. 12-13. ISBN 8086429423.
24. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Bílá kniha terciárního vzdělávání* [online]. 2008 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha>
25. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Projekt reforma terciárního vzdělávání* [online]. 2009 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ipn-pro-oblast-terciarniho-vzdelavani-vyzkumu-a-vyvoje>
26. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *System vzdělávání v ČR* [online]. 2006 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>
27. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Tiskové zprávy* [online]. 2012 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/pro-novinare/2x5-kroky-ke-zkvalitneni-ceskeho-skolstvi?highlightWords=2x5>
28. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Základ pro stanovení poplatků spojených se studiem* [online]. 2013 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/26750>

29. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách - text se zpracovanými novelami* [online]. 2006 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/uplne-zneni-zakona-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi-novelami>
30. NESRI. *Education* [online]. 2004 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: 1. <http://www.nesri.org/programs/what-is-the-human-right-to-education>
31. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Listina základních práv a svobod* [online]. 2012 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
32. PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 319 s. ISBN 8071782904.
33. PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Vyd. 1. Přeložil Jan Hendl. Praha: Portál, 2008, 150 s. ISBN 9788073673819.
34. REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 184 s. ISBN 9788024730066.
35. STŘEDNÍ ODBORNÉ UČILIŠTĚ A STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA SČMSD, LOMNICE U TIŠNOVA. *Vývoj školství na našem území a současný školský systém* [online]. 2005 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: http://zameklomnice.cz/pdf/implementace/docs/1_rocnik/SOS/PED/vyvoj.pdf
36. Švarcová I.: *Základy pedagogiky pro učitelské studium*. 1. vyd. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Praha 2005. Str. 64-65. ISBN 80-7080-573-0
37. TOMAN, Aleš. *Právo na vzdělání a diskriminace* [online]. Brno, 2011 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/s6mfat/>. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

38. UČITELSKÉ NOVINY. *Proměny povinné školní docházky* [online]. 2010 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5492>
39. VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, Str. 69-73. ISBN 9788024717340.
40. VLČKOVÁ, K. *Základní pedagogické kategorie a pojmy*. In: Informační systém Masarykovy Univerzity [online]. 2006 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/lf/ps05/mpmp071/ped_kategorie.pdf
41. VYSOKÉ ŠKOLY. *Ministr školství a rektori se shodli na vysokoškolské reformě* [online]. 2013 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/ministerstvo-skolstvi-a-rektori-se-shodli-na-vysokoskolske-reforme>
42. VYSOKÉ ŠKOLY. *Nové směřování vysokoškolské reformy* [online]. 2012 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/nove-smerovani-vysokoskolske-reformy>
43. VYSOKOŠKOLSKÉ PORADENSTVÍ. *Poplatky spojené se studiem na veřejné vysoké škole* [online]. 2009 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.vsporadenstvi.cz/cs/node/112>
44. ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA PAVLOVICE U PŘEROVA. *Historie* [online]. 2007 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.zsamspavlovice.cz/historie/historie.html>
45. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.
46. ŽIŽKOVÁ, Markéta. *Začal Týden neklidu, studenti se bouří proti Dobešovi* [online]. 2012 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=734825>

8 Přílohy

Příloha 1 – Dotazník použitý při výzkumném šetření

Příloha 1

Dobrý den,

jmenuji se Iva Nesvačilová a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty v Českých Budějovicích. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění mého dotazníku, který slouží jako podklad k mé bakalářské práci na téma: Právo na vzdělání. Dovoluji si Vás požádat o pár minut Vašeho času k vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a dobrovolný.

1. Jakého jste pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Do jaké z následujících možností se řadíte?

- Student
- Pedagogický pracovník

3. Kolik je Vám let?

- 15-25
- 26-40
- 41-60
- 61 až více

4. Považujete reformu terciárního (vysokoškolského) vzdělávání za důvodnou?

- ano
- ne
- nevím (pro nedostatek informací)

5. Ohrozí podle vás tato reforma právo na vzdělání?

- ano
- ne
- nevím (pro nedostatek informací)

6. Máte za to, že by zavedení zápisného ovlivnilo počet studentů na vysokých školách?

- ano
- ne

7. Domníváte se, že by poklesl počet studentů, pokud by došlo k zavedení školného?

- ano
- ne

8. Pokud jste student, studujete déle než je standardní doba studia? Pokud nejste student, přeskočte na otázku číslo 11.

- ano
- ne

9. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ano, o kolik let jste si prodloužili studium?

- 1 rok
- 2 roky
- 3 roky
- Jiná

10. V jakém oboru studujete?

- bakalář
- magistr
- doktor

11. V jaké výši lze podle Vás akceptovat školné za semestr?

- 5 000 Kč
- 10 000 Kč
- 15 000 Kč
- jiné

12. V jaké výši lze podle Vás akceptovat zápisné?

- 1 000 Kč
- 2 000 Kč
- 3 000 Kč
- jiné

13. Domníváte se, že po zavedení poplatků na vysokých školách se studium stane méně dostupné pro studenty ze sociálně slabších rodin?

- ano
- ne

14. Budete podporovat studium na vysoké škole i po zavedení poplatků?

- ano
- ne

15. Myslíte si, že zpoplatnění vysokoškolského studia povede k odpovědnému výběru studijního oboru?

- ano
- ne

16. Tolerovali byste zpoplatnění vysokoškolského studia za předpokladu jeho dílčí kompenzace prospěchovým stipendiem?

- ano
- ne

17. Jsou administrativní poplatky na vysokých školách opodstatněné?

- ano
- ne

18. Myslíte si, že administrativní poplatky z části nahrazují školné?

- ano
- ne